

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΕ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΔΕΙΨΙΑΙ

ΑΡΙΘΜ. 6.
Τόμος Δ'.

Συνδρομή, άρχομένη από 1. Ιανουαρίου έκάστου έτους, ίτησία μόνον και προπληρωτέα:
Ποσειδών φράγκ. γρ. 20 ή μάγκ. 16.

ΕΤΟΣ Α'.
τῆ 15/27. Μαρτίου 1885.

ΛΟΡΔΟΣ ΟΥΟΛΣΕΛΕΪ ΚΑΙ ΜΑΧΔΗΣ.

Ἄνεμοι τὴν ἀποστολὴν, τὸ θρήσκευμα καὶ τὸ χρῶμα | δίων πρὸς σωτηρίαν τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος ἐματαιώθησαν,
συναντῶνται μετ' οὐ πολὺ ἐν τῇ ἀφρικανικῇ ἐρήμῳ οἱ δύο | πρὶν ἢ ἀνατεθῆ τῷ περιφανεῖ νικητῇ τοῦ Τελεκεμπήρ ἢ

ἀντίπαλοι, οὐχί βέβαια ἀπροόπτως, μετὰ τοὺς μακροὺς ἐλιγ-
μοὺς διστακτικῆς καὶ διαμελλούσης ἐν Λονδίῳ πολιτικῆς.
Ἀτελεύτητοι δοκιμαὶ καὶ μελέται πλείστον στρατηγικῶν σχε-
κλειω. ΤΟΜΟΣ Δ'.

πρὸς τὸ Σουδάν στρατεία, πολλαχῶς δυσχερεστέρα νῦν κα-
θισταμένη.

Ὅτε κατὰ τὸ 1867 οἱ Ἴνδοι τοῦ Καναδά ἠρνέθησαν

ἐντόνως ὑποταγὴν τῇ αὐτῇ ἀγγλικῇ ἐπικυριαρχίᾳ, ὁ τότε ἀπλοῦς συναγματάρχης λόρδος ἐπὶ κεφαλῆς ὀλίγων ἀνδρῶν θαυμασίως διεξήγαγε τὴν τῶν παραξίων τιμωρίαν δι' ὄντως πρωτοτύπου στρατηγικῆς. Διὰ τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ διαφόρων θέσεων ἕνεκα τῶν ἀποτόμων παρακάμψων τοῦ ρεύματος, εἰς χεῖμαρρον καταπίπτοντος ἢ ἀβαθῶς πλατύτατα πεδία διαβρέχοντος, τὰ πλοῖα ὑπερνεωλκῆσας κατέλαβεν ἀπροδοκῆτως τοὺς ἀντάρτας, ὀλίγους ἐξ αὐτῶν κατ' ἐκλογὴν ἐπιτυχῆ ἀπαγαγών. Γεννηθεὶς ἐν Δουβλίῳ τῷ 1833, εἰκοσαετῆς μόλις ἤρξατο τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ σταδίου λαβῶν μέρος ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τοῦ Βιρμάχ καὶ διακρινθεὶς ἐν τῷ κριματικῷ πολέμῳ καὶ βραδύτερον ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἰνδίας καὶ ἐν Κίνα.

Κατὰ τὴν εἰς Καναδᾶν ἐκστρατείαν ἔτυχε τοῦ ἀξιωματοῦ στρατηγῶ, κατὰ δὲ τὸ 1873 ἀνέλαβε τὴν κατὰ τῶν Ἀσάντι στρατιωτικὴν πορείαν καὶ μετὰ παρέλευσιν μόλις ἐξ μηνῶν ἐξεπολιόρησε τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν Κουμάσσι καὶ ὑπέταξε τὸν βασιλέα Καλκάλλην. Μέχρι τοῦ 1878, ὅτε ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διοίκησις τῆς Κύπρου, παρεκάθητο ἐν τῷ συμβουλίῳ τοῦ ἀντιβασιλέως τῶν Ἰνδιῶν, ἀλλ' ὁ εὐγενῆς στρατιώτης κατετρίβετο εἰς τὰ διοικητικὰ ταῦτα ἀξιώματα, ἐπιρρηπῆς ἀνεκάθεν εἰς πολεμικὰ ἐγχειρήματα καὶ στρατιωτικὰς ἀναδιοργανώσεις, ἀπροκαλύπτως δ' ἀπεφαινετο ὅτι τὰ ἀγγλικά σώματα δυσχερῶς δύνανται νὰ διεξαγάγῃσι δραστηρίους ἐν πολέμοις ἐπιχειρήσεις, ὡς τοῦτο ἀπέδειξαν αἱ μεταρρυθμιστικαὶ αὐτοῦ προσπάθειαι ὑπὲρ τῶν κατὰ ἕξιν δυνάμεων μέχρι τῆς πρώτης εἰς Αἴγυπτον στρατείας. Ἐν τῇ πεποιθίσει ταύτῃ ὁ φιλόπατρις στρατηγὸς συγκατατέθη ν' ἀναλάβῃ, καίπερ πάσῃ τὴν ὑγίειαν, τὴν κατατρόπων τὸ Ἀραβῆ, ἀπρακτοῦντος νῦν καὶ ἰδιωτεύοντος ἐν Κεϋλάνη χάρις εἰς τὴν εὐγλωττίαν Ἀγγλῶν δικηγόρων. Ὅτε πάλιν ἐπέστη ἡ ὄρα νὰ σωθῇ τὸ Σουδάν ἀπὸ τῶν προφητικῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Μαχδῆ, ἀπάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸν γενναῖον στρατηλάτην, διότι τὸ ἔργον ἀπῆται σὺν τῇ στρατιωτικῇ εὐφυλίᾳ καὶ ἄλλῃ τινὰ στρατηγικῇ περινοίᾳ καὶ τῶν πραγμάτων γνώσει. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα ν' ἀπέχῃσι πολὺ μακρὰν τῆς παραλίας καὶ τὸ ὕψος τοῦ Νείλου τεῖχος ἀνάγκη διὰ ναυτικῆς ἄμα καὶ πεζῆς προελάσεως νὰ κυριευθῇ. Κατὰ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον ἐξ ἑκατῶν στρατοῦ ὄφειλον ν' ἀναπλευσῶσι τὸν ποταμὸν μέχρι Δόγγολας, ἀλλ' ἡ πτώσις τοῦ Καρτούμ ἐματάλωσε τὴν πρόνοιαν ταύτην, καὶ ζήτημα ἀκροσφα-

λῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπάρχει ἂν ἡ εὐρωπαϊκὴ πολεμικὴ θὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἀγρίου τῶν Ἀράβων φανατισμοῦ.

Ὁ ἀντίπαλος τοῦ λόρδου Οὐόλσελέυ Μαχδῆς ἔχει πάντα τὰ προσόντα καὶ τ' ἀπαιτούμενα μέσα, ὅπως καταστή ἰδρυτῆς νέου βασιλείου ἐν Σουδάν. Ἐἴνε περιττὸν νὰ ἐξετασθῇ προκαταβολικῶς ἢ μέλλουσα αὐτοῦ πολιτικὴ ἀποκατάστασις, θὰ περιορισθῶμεν δὲ νὰ παρασχωμεν διὰ βραχέων ἀμυδρὰν τινὰ τοῦ προφήτου εἰκόνα. Τὸ πολυσήμαντον αὐτοῦ ἀραβικὸν ὄνομα ἐμφαίνει τὴν θρησκευτικὴν ἀποστολὴν τοῦ φέροντος, πλὴν ὁ αὐτοσχέδιος προφήτης δὲν ἠρέσθη εἰς μονομερῆ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θρίαμβον, ἀλλὰ καὶ γενεαλογικὸς τίτλος ἐσφαιρίσθη καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ μετέθεσε καὶ περιδέραιον σημαντικῶν τῶν 99 ἀρετῶν τοῦ Θεοῦ ἐξ ἰσκριθῶν κρίων περιβλήθη, καὶ ὑπάρχει φόβος μὴ ἐπὶ μακρὸν ἔτι ἐξακολουθῇ καρπούμενος τ' ἀποτελέσματα πονηροτάτης τῶν πνευμάτων προδιαθέσεως. Γνωρίσματα ἐξωτερικὰ τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου ἐκτρώματος εἴνε ὑπερβολικὴ τοῦ προσώπου ἰσχνότης, τὸ δὲ χρῶμά του προσφωρῶς ἴσως, ἀλλὰ λίαν πεζῶς, ἐχαρακτήρισε γάλλος τις περιηγητῆς ὡς ὅμοιον μὲ café au lait. Ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ εἴνε ἀπλοῦστατος, εἰς τοὺς πόδας δὲ φέρει ξύλινα σανδάλια καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑψηλὴν κίδαριν, ἀπαραίτητα καὶ ταῦτα ἐφόδια τοῦ προφητικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐμυήθη παρὰ μυστηριώδει τινὶ διδασκάλῳ τὴν σπανίαν τέχνην τοῦ γράφειν περιάπτα, ταχέως προσπορίσαντα αὐτῷ τὸν τίτλον ἀγίου, πληθὺν τυφλῶς ἀφωσιωμένων ὁπαδῶν καὶ φήμην θεοπέμπτου ἀναμορφωτοῦ.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1881 ἐφθασαν εἰς Καρτούμ αἱ πρῶται εἰδήσεις περὶ τῆς ἐμφανίσεως νέου προφητικοῦ κομήτου, μετὰ μικρὸν δὲ πρόσκοποι τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ Σουδάν Ρεούφ-πασᾶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι Μαχδῆς τις μετὰ 500—600 προήλαυνεν στρατολογῶν ἐκ τοῦ προχείρου πολυαριθμοῦ μαχητᾶς καὶ κηρύσσων τὴν κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς. Πράγματι τὰ κατ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα αἰγυπτιακὰ στρατεύματα κατετροπώθησαν οὐκ ἐλάττω καὶ ἡ δύναμις τοῦ θρησκευτικοῦ ἀρχηγέτου κατέστη ἐπιφοβὸς δι' αὐτὴν τῆς Αἰγύπτου τὴν ἰσχυρίαν. Τὰ λοιπὰ ἐν Σουδάν συμβάντα ἐγένοντο καὶ γίνονται κατ' ἡμέραν γνωστὰ διὰ τῶν ἐφημερίδων, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ μέλλοντι ἀγὼν μεταξὺ Οὐόλσελέυ καὶ Μαχδῆ προεμάχεται ἀπελπιστικῶς, ὀδυνηρὰ δὲ τις ὑπάρχει ἀνησυχία μὴ ἢ παράδοξος τοῦ χρέματος ἀγγλικῆ πολιτικῆ θυσία μετὰ τὸν ἀτυχῆ Γόρδωνα καὶ τὸν σπουδαιότατον αὐτῆς στρατηγόν.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΡΟΦῃ.

Τὰ περὶ ἀνατροφῆς εἴνε διὰ τὴν νεωτέραν καθόλου κοινωνίαν ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου, ζήτημα, ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον ἢ ἰδέα αὕτη κατέστη δι' ἐμὲ στερεὰ πεποιθῆσις, καὶ ἀδυστάκτως διὰ τοῦτο ἐμμένω εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἐκείνην ἀρχήν, καθ' ἣν πᾶς ἄνθρωπος δικαιούται νὰ φωτισθῇ. Πιστεύω ὅτι, ἂν τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο φῶς ὑποκρύπτῃ κινδύνους τινὰς, αὐτὸ τοῦτο δύνανται νὰ παράσχῃ τὸ σωτήριον πρὸς τὴν ἐκ τούτων ἀπαλλαγὴν φάρμακον. Οἱ ἀπιστοῦντες εἰς τὴν πραγματικὴν κατὰ τὸν βίον σημασίαν τοῦ καθήκοντος καὶ φαντασιοπληξίαν τινὰ τὴν ἠθικὴν θεωροῦντες, οὐδὲν πλέον ἢ τὸ ἀπαίσιον δόγμα ἀφεύκτου ἀποκτηνώσεως τῶν κλειστῶν ἀνθρώπων δυστυχῶς εἰσρηγοῦνται. Ἀλλὰ δι' ἐμέ,

φρονοῦντα ὅτι ἡ ἠθικὴ εἴνε ἀληθῆς κατ' ἀπόλυτον λόγον, εἴνε ἀπορριπτέα τοιαύτη δοξασία, ἀντὶ πάσης δὲ θυσίας καὶ πάντοτε γεννηθῆτω πλεῖον φῶς. Τοῦτο ἔστω ἡμῖν αἰώνιον σύμβολον.

Γνωρίζω ὅτι πολλοί, καὶ μάλιστα ὑπερόχοι ἐνίοτε παρατηρηταί, κατέχονται ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπὸ παραδόξου τινὸς φόβου, πτοοῦμενοι ἔτι καὶ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς γενομένη προόδῳ, ἐξεγειροῦσθαι κατ' αὐτοὺς τὴν συνείδησιν ἐκείνης μάλιστα τῆς τῶν ἀνθρώπων τάξεως, ἣτις ἐθεωρεῖτο τέως ἐστερημένη αὐτῆς. Καὶ λέγουσιν ὅτι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς διαίτῃ ὑπάρχουσι ταπεινά τινὰ ἐπαγγέλματα, εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε ὁ ἀνεπτυγμένος καὶ εὐ ἠγμένος ἄνθρωπος ἠθέλε συγκατατεθῆναι ἢ ὑποβληθῆναι, ὅτι τὴν ἐξέγερσιν τῆς συνειδή-

σεως πάντοτε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον παρακολουθεῖ ἢ ἐπανάστασις, καὶ ὅτι ἡ ἐξάπλωσις τῆς παιδείας ἀδύνατον θὰ καταστήσῃ τὴν τάξιν, τὴν ἱεραρχίαν, τὴν ἀνοχὴν τῆς ἐξουσίας, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν διαιωνίζεται ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἴνε ἐσφαλμένη καὶ, τολμῶ νὰ εἶπω, βλάσφημος, καὶ ταύτης ἐποιοῦντό ποτε βεβαίως χρῆσιν ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας πρὸς διατήρησιν τῆς δουλείας, λέγοντες ὅτι δὲν εἴνε δυνατόν νὰ ἐπιφορτισθῇ ἐλευθερὸς ἄνθρωπος ταπεινά, ἀλλ' ἀναγκαιότατα ἀφ' ἐτέρου ἐπαγγέλματος ἢ δουλείας ἐξέλιπε, δὲν κατέρρευσε ὅμως ὁ κόσμος, οἷς ἡ ἀμάθεια θὰ διασκεδασθῇ καὶ θὰ ὀρθοποδηθῇ ὁ κόσμος. Ἀπὸ χυδαίας καὶ ψευδοῦς δοξασίας, καθ' ἣν ἡ παιδεία, μόνον ὅταν γείνη πρακτικὴ αὐτῆς χρῆσις, εἴνε ἀναγκαία — ἐφ' ὅσον δηλ. δὲν δύναται τις ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ θέσεως νὰ χρησιμοποίησῃ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος, οὐδόλως ἔχει καὶ ἀνάγκη αὐτῆς — ἐξέπηγασεν ἡ γνώμη αὕτη, καθ' ἣς ἐντόνως διαμαρτύρομαι. Ἡ ἐθνικὴ λοιπὸν καὶ ἡ καθόλου ἐν γένει φιλολογία προώρισται ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην μόνον διὰ τὸν ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων, καὶ ἡ ἐπιστήμη διὰ τὸν σοφόν, ἢ περὶ τοὺς τρόπους ἀβρότης καὶ ἡ κοσμιότης διὰ τὸν ἀνωτέρας τάξεως μόνον ἄνθρωπον, ἐνῶ ὁ πτωχὸς δέον νὰ μείνῃ ἀμαθῆς καὶ ἄξεστος τοὺς τρόπους, διότι ἡ μάθησις καὶ ἡ ἀγωγὴ μένουσιν ἀνωφελεῖ εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ τοῦτο εἴνε βλασφημία. Ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς ἢ μόρφωσις εἴνε παντὸς ἀνθρώπου καθήκον, δὲν εἴνε ἀπλοῦς κόσμος, εἴνε τι καθιερωμένον ὡς ἡ θρησκεία. Ἄν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ νοῦ ἦν ματαιότης, ἢ ἦτον ματαία τῶν ματαιοτήτων, ὡς ἔλεγεν ὁ Βοσσουέτος, ἐδικαιούτο νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι δὲν εἴνε προωρισμένη διὰ πάντας, ὡς καὶ ἡ πολυτέλεια· ἀλλ' ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἦνε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν πρᾶγμα, πρέπον εἴνε οὐδεὶς ν' ἀποκλείηται αὐτῆς, ὡς οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ, ἐν χριστιανικῇ τοῦλάχιστον κοινωνίᾳ, ὅτι ἡ θρησκεία ὀλίγοις ἐξαιρέτως δέδοται, οἱ δὲ κατωτέρας τάξεως ἄνθρωποι καὶ οἱ πτωχοὶ ἀνάγκη νὰ ἐκβληθῶσι τῆς ἐκκλησίας. Παιδεύσις λοιπὸν καὶ τῆς ψυχῆς μόρφωσις εἴνε ἴσαι τῇ θρησκείᾳ καὶ οὐδένα δυνάμεθα, οὐδέ δικαιούμεθα ν' ἀποκλείσωμεν αὐτῶν. Τὸ καταδικάζειν τινὰ ἐκ τῶν προτέρων εἰς ἀποστέρησιν τῆς παιδεύσεως εἴνε κατ' ἐμὲ ἢ κατ' ἐξοχὴν ἀσέβεια, διότι κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ ἀποφαίνεσθαι ὅτι ὁ ἀπόβλητος στερεῖται ψυχῆς καὶ δὲν εἴνε τέκνον τοῦ Θεοῦ, τοῦ Φωτός.

Τὸ ἀπασχολοῦν με τοῦτο θέμα εἴνε τὸ δυσκολώτερον πάντων, ὅσα σχετίζονται πρὸς τὸ λεπτότατον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ζήτημα, διότι ἐπιχειρῶ νὰ συζητήσω περὶ τῶν ἀμοιβαίων δικαιωμάτων τῆς οἰκογενείας ἀφ' ἐνδὸς καὶ τῆς πολιτείας ἀφ' ἐτέρου ἐν τῇ ἀνατροφῇ τοῦ παιδός. Τὸ πρόβλημα τοῦτο παρέσχε τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους λύσεις, ὡς ἀφορῶν τὰς θεμελιωδέστερας τῶν κοινωνικῶν θεωριῶν ἀρχάς, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁποίων προβαίνων ἐπικαλοῦμαι τὴν συντονιστικὴν τοῦ ἀναγνώστου μου προσοχὴν.

Ἐκτὸς κοινωνιατῶν περιστάσεων ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται ἐν μέσῳ κοινωνίας, ἣτοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ βίου καὶ ἄνευ προαιρέσεως ἀποτελεῖ ἢ μᾶλλον καθίσταται μέρος ἀθροίσματος, οὗ ὑπάρχει γνήσιον μέλος. Ἡ οἰκογένεια, ἡ κοινότης ἢ τὸ ἄστυ, ὁ δῆμος, ὁ νομὸς ἢ ἡ ἐπαρχία, ἡ Πολιτεία, ἢ Ἐκκλησία ἢ οἰοδῆποτε ἄλλος θρησκευτικὸς σύνδεσμός εἰσιν ἀθροίσματα, ἅτινα θὰ ὀνομάσω φυσικά, καθ' ἣν δίδω εἰς τὴν λέξιν σημασίαν, ἐνοοῦν ὅτι, ἕκαστος ἡμῶν ἄμα γεννώμενος κοινωνεῖ τῶν εὐεργετημάτων ὡς καὶ τῶν ὑποχρεώ-

σεων αὐτῶν. Ἡ ἀποκατάστασις ἀκριβοῦς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀντιθέτων δικαιωμάτων τῶν διαφόρων τούτων ἀθροισμάτων εἴνε τὸ μέγα πρόβλημα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ σημεῖον τοῦ προβλήματος τούτου εἴνε μᾶλλον δυσπελιτον, παρ' ὅταν πρόκηται περὶ τῆς ἀνατροφῆς· διότι καθ' ὅλας τὰς ἄλλας περιστάσεις τῆς πολιτικῆς διοικήσεως τὸ μέλος τῆς Πολιτείας, ὁ ὑπήκοος, ὅπως λέγομεν, θεωρεῖται ἐνῆλιξ, ὑπόλογος καὶ ἱκανὸς νὰ κρίνῃ καὶ μάλιστα νὰ διακρίνῃ, ἐνῶ τοῦναντίον προκειμένου περὶ τῆς ἀνατροφῆς ὁ ὑπήκοος, ἦτοι ὁ παῖς εἴνε ὑπὸ κηδεμονίαν καὶ ἄμιμος αὐτενεργείας. Ἡ ἐκλογή τοῦ παιδαγωγοῦ, καθ' ἣν δὲν λαμβάνεται ἡ γνώμη τοῦ παιδὸς τὸ παράπαν ὑπ' ὄψιν, θ' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ· ὁ βίος αὐτοῦ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐξ ὀλοκλήρου παραλλάσσει, ἐφ' ὅσον ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ, ἡ γενέθλιος πόλις, ἢ Πολιτεία, ἣς ὑπάρχει μέλος, ἢ Ἐκκλησία, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατὰ τύχην εἰσῆχθη, θὰ κανονίσωσι τὰ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ ἄνθρωπος πράγματι εἴνε τὸ κατ' ἐξοχὴν εὐπαιδαγωγῆτον ὄν. Τὸ φυσικὸν τοῦτο χάρισμα, δι' οὗ πεπονημένοι γεννώμεθα, ἐκμηδενίζεται ἂν μὴ προνοοῦσα ἡ κοινωνία δὲν ἐκαλλιέργει καὶ ὠριζε τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Αἱ εὐφρεῖς καὶ τοῦ ἀλόγου ζώου τάσεις εἴνε ἐπιδεικτικαὶ ἀναπτύξεως μέχρι τινὸς βαθμοῦ, ἀλλὰ τοῦτο εἴνε ἀνάξιον πολλοῦ λόγου, καὶ μόνη ἡ ἀνθρωπότης, ὡς εἶπεν ἡδὴ ὁ Ἐρδερ, κέκτηται τὴν δύναμιν νὰ περισυνάγῃ τὰ εὐρημένα, καὶ νέα τοῖς παλαιῶν νὰ προσκτάται, καθ' ὅσον μάλιστα ἕκαστος ἐξ ἡμῶν εἴνε ὁ φυσικὸς κληρονόμος ἀπειραν παραδόσεων καὶ παραδειγμάτων ἀφοσιώσεως, θυσιῶν, πείρας καὶ σιφῆφων, ὧν ὁμοῦ ἀποτελοῦσιν τὴν πατρίαν, οὕτως εἰπεῖν, οὐσίαν καὶ συνδεουσῶν ἡμᾶς πρὸς τε τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον. Οὐδὲν ἐπιπολαιώτερον τοῦ φιλοσοφικοῦ ἐκείνου δόγματος, ὅπερ ἐλαμβάνον τὸν ἄνθρωπον ὡς ἐγωϊστικὸν καὶ ἐφήμερόν τι ὄν, ἄξιόν νὰ διδάξῃ αὐτόν καὶ προδιαγράψῃ τὰ καθήκοντά του ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέρος, ἀπαρραλλάκτως ὡς ἀπομονώσας τὴν μέλισσαν τῆς κυψέλης ἠθέλε τις ἰσχυρισθῇ ὅτι αὕτη καθ' ἑαυτὴν οὕτω δύναται πλέον νὰ κατασκευάζῃ κυττάρια. Ἡ ἀνθρωπότης εἴνε σύνολόν τι μερῶν ὑπευθύνων πρὸς ἀλληλα· πάντες ἔχομεν προγόνους. Θεῖος τις Κῆρυξ καὶ Φίλος τῆς Ἀληθείας, πολλὰ ὑπὲρ αὐτῆς παθὼν πρὸ αἰώνων, προσεπύρισε ἡμῖν τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας σκέψεως, εἰς μακρὰν δὲ σειρὰν γενεῶν σημερινῶν τε καὶ ἀσημάντων ὀφείλομεν τὴν πατρίδα, πολιτικὴν δηλονότι καὶ ἐλευθερίαν τινὰ ὑπαρξίν. Τὸν θησαυρὸν τοῦτον τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπιστήμης, συνεχῶς αἰξόντα, ἐκ τοῦ παρελθόντος παραλαμβάνομεν καὶ εἰς τὸ μέλλον μεταδιδόμενον ἢ ἀνατροπῇ καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς βαθμούς, ἢ ἀνατροπῇ καὶ μόνη προσπορίζει ἡμῖν. Ὁ θησαυρὸς οὗτος τῇ κοινωνίᾳ ἀνήκει καὶ παρ' αὐτῆς διανέμεται. Ὑπὸ τίνα δὲ μορφήν καὶ διὰ τίνων χειρῶν καὶ ὁποίων ἐγγυήσεων δέον ἄρα ἢ διανομῇ αὕτη νὰ γίνηται;

Κατὰ τίνα κοινῶς παραδεδεγμένην ὑπὸ τῶν μᾶλλον πεφωτισμένων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἀρχήν, δέον ἢ κοινωνία, ἢ, ὡς εἶπομεν ἤδη οὐσιαστικώτερον, ἢ κοινότης, ἢ ἐπαρχία, αὐτῆ τέλους ἢ Πολιτεία νὰ προνοῖται περὶ ἐκείνων μόνον, ὅσα διεκφεύγουσι τὴν δύναμιν τῶν ἀτόμων, χωρὶς ἢ ὁμοῦ ἐλευθερῶς συγκεκροτημένων, καθ' ὅσον ἢ μέλλουσα κοινωνικὴ πρόδοσις εἰς οὐδὲν ἄλλο συνίσταται εἰμὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀπὸ τοῦ Κράτους ἀφαίρεσιν πλήθους καθηκόντων καὶ τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἡ θρησκεία, ἐπὶ παραδείγματι ἄλλοτε ἀποτελεῖ

μέρος τῆς Ἐξουσίας, ἀλλὰ σήμερον ἀπεσπάρθη καὶ τείνει ἐπὶ μᾶλλον νὰ καταστῇ ἐντελὴς ἐλευθέρω. Φαντασθῶμεν τῇ ἀληθείᾳ κοινωνίαν, ἐν ἣ ἡ δημοσία ἐκπαιδεύσῃ ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὅπως μάλιστα ἐλευθέρω καὶ μόνον πρὸς τὸ ἄτομον καὶ τὴν οἰκογένειαν σχετιζομένη, κοινωνίαν, ἐν ἣ οὐδεμία τῆς δημοσίας παιδεύσεως διευθύνει ἤθελεν ὑπάρχει, ἐν ἣ Πολιτεία καὶ Κοινότης δὲν ἤθελεν μεριμνᾶν περὶ τῆς σχολῆς, εἰς ἣν ὁ πατὴρ ὀδηγεῖ τὸ τέκνον του, ὡς δὲν φροντίζουσι καὶ περὶ τοῦ καταστήματος, ἔθεν προμηθεύει τὰ ἐνδύματά του, κοινωνίαν τέλος, ἐν ἣ ἕκαστος ἤθελεν ἐκλέγει ἕνα καθῆγητὴν εἴτε ἱατρὸν μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν σπουδαίαν ἂν ἦνε ἀνεγνωρισμένος διὰ διπλώματος ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, ἀλλ' αὐθαίρετος πρᾶττων τοῦτο καθ' ἑαυτὸς ἔχει γνώμην περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ ἐκλεγομένου. Χωρὶς ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν φανῇ ἐφικτὴ τοιαύτη ἔλλειψις νομοθετικῆς προνοίας μεγίστη τις διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ πρὸδος τελειωθήσεται, ὁμολογήσωμεν ὅτι πόρρω ἀπέχει ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ὅτι τοιαύτην κοινωνίαν νὰ φαντασθῶμεν μόνον ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνάμεθα. Οὐδεμία χώρα ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτὴ ἡ ἐλευθέρω Ἀμερικὴ ἦντος πάσης ἄλλης, θεωρεῖ δυνατὴν τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε μέριμναν. Ἀναμφίβολον ὅτι ἡ χρῆσις τοιοῦτου συστήματος σήμερον ἤθελεν ἔχει ὡς ἄμεσον συνέπειαν νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ἐλευθέρω ἐλάττωσιν τοῦ ὄρθου τῶν ἐκπαιδευομένων καὶ εἰς ἀθλίαν νὰ περιαγάγῃ κατὰστασιν τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ συζητήσωμεν ἐνταῦθα τοιαύτην οὐτοπίαν, τὴν ὑπαρξὴν δηλονότι ἀπολύτως ἀνεξαρτήτου ἐκπαιδεύσεως, ἣν δὲν ἤθελεν ἐνισχύει ἀδιαλείπτως καὶ ἐπιβλέπει αὐτοδικαίως ἡ Πολιτεία, ἀλλὰ ἐλπίζοντες καὶ εὐχόμενοι τὴν πραγματοποιήσῃ αὐτῆς νὰ ἐρευνήσωμεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς παρουσίας τῶν κοινωνιῶν καταστάσεως πῶς εἶνε δυνατόν νὰ συνδιαλλαχθῶσι τρόπον τινα ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας πρὸς τὰ ἱερά δικαιώματα τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ ἀτόμου.

Ἐφ' ὅσον ἀνατρέχομεν εἰς τὸ παρελθὸν εὐρίσκομεν τὰ δικαιώματα τῆς πολιτείας ἐν τῇ ἀνατροφῇ τοῦ παιδὸς ἐπισημῶς ἐπιβεβαιούμενα καὶ μάλιστα ἐξαρτούμενα. Ἐν ταῖς χαριστάταις ἐκείναις καὶ μικραῖς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος κοινωνίαις, αἵτινες δι' ἡμᾶς ὡς ἰδανικόν τι αἰωροῦνται ἀνὰ τὸν ἱστορικὸν ὄριζοντα, ἡ ἀνατροφή ὡς καὶ ἡ θρησκεία ἦσαν ἀναπόσπαστοι καθόλου τῆς πολιτείας. Ἡ ἀνατροφή μάλιστα ἦν κεκανονισμένη καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας, πάντες περὶ τὰς αὐτὰς ἐπέδιδον σωματικὰς ἀσκήσεις, τὰ αὐτὰ ἐξεμάνθανον ἄσματα καὶ τῶν αὐτῶν μετέχον θρησκευτικῶν τελετῶν, ἡ παράμικρά δὲ μεταβολὴ τῶν κειμένων τούτων θανάσιμον ἐθεωρεῖτο ἐγκλήμα· τοὺς νέους φθείρειν οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαινεν ἢ τὴν ἀποτροπὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς κοινῆς παιδεύσεως καὶ μάλιστα τῶν συμφωνῶν αὐτῇ ἀφελεστάτων ἐκείνων θρησκευτικῶν δοξασιῶν, ἡ δὲ τοιαύτη νεωτεριστικὴ τάσις ἐλογίζετο αἰτία θανάτου, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ. Ὁ θεσμὸς οὗτος, δικαίως ἀφόρητος παρ' ἡμῖν θεωρούμενος, ἦν ἀληθῶς εὐάρεστος τότε, διότι ἐνείαζεν ἐπὶ ὁ κόσμος, καὶ τὸ ἄστυ, ἡ Πόλις, ὡς ἐλεγον τότε, τοσαύτην ζωῆς ἀπόλαυσιν καὶ χάριν παρεῖχεν, ὥστε ἀγογγύστως ὑπέμενον οἱ πολῖται πᾶσαν ἀδικον αὐτῆς ἐνίοτε καὶ τυραννικὴν ἐπιπέσιν. Ὁραϊότατον ἀνάγλυφον, ὑπὸ τοῦ κ. Beulé*) ἐν Ἀθήναις παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως

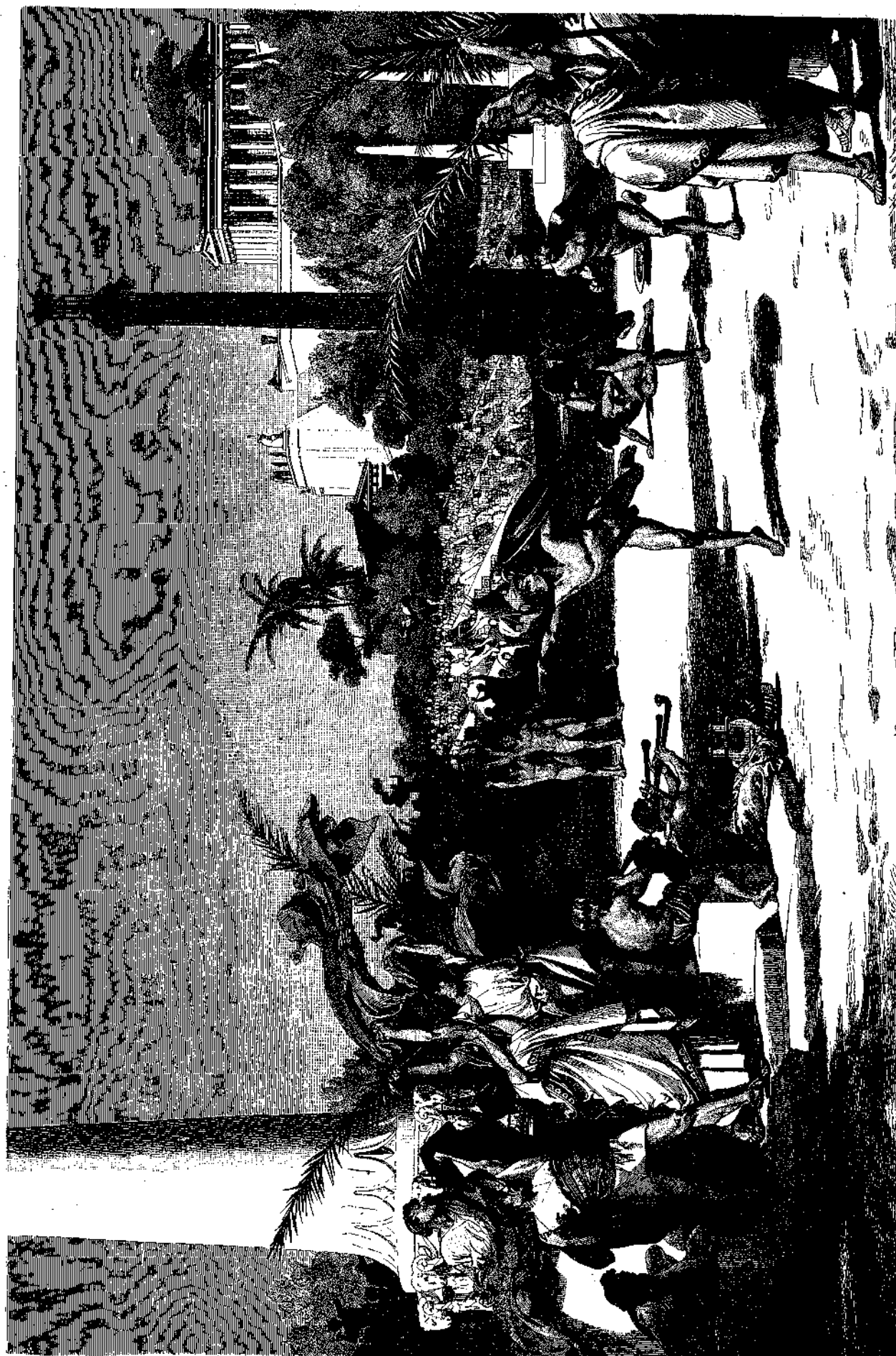
ἀνευρεθὲν, παρίστησι στρατιωτικὴν ὄρχησιν ἦτοι τὸν πυρρῆχιον τῶν ἐφήβων. Πάντες κρατοῦσι ξίφος ἀσκούμενοι ἐν καταπληκτικῇ ἐνότῃ καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀτομικότητι ἐν τῇ στάσει, ἐνῶ μοῦσά τις προίσταται καὶ τοὺς διευθύνει. Ἡ σαφῶς ἐκδηλουμένη αὕτη ἐνότῃς τοῦ βίου εἶνε ἐντελῶς ἀγνωστος ἡμῖν, ἀλλ' ἀπλούστατα ἐξηγεῖται*). Τὸ ἀρχαῖον ἄστυ δὲν ἦτο διάφορον τῆς οἰκογενείας, καθ' ἣν ἐνοίαν ἡ λέξις ἔχει παρ' ἡμῖν διὰ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, οὐδὲ τὰ σήμερον πολλαχοῦ διακροῦντα τὴν οἰκογένειαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ πολιτείας πάθῃ φαίνονται κἂν ὑπάρχοντα τότε. Αἱ σημεριναὶ ἐν Ἑυρώπῃ περὶ χωρισμοῦ Ἑκκλησίας καὶ Ἐθνους ἐριδες καὶ διαμάχαι περὶ ἀνεξαρτητῶν τῆς Πολιτείας ἐκπαιδευτηρίων ἦσαν ὅπως ἀγνωστοί, ἡ δὲ Πόλις ἀντικαθίσταται τὴν τε Οἰκογένειαν καὶ Ἑκκλησίαν καὶ Πολιτείαν συγχρόνως.

Τοιοῦτος ἀστυκὸς διοργανισμὸς, ἐπαναλαμβάνομεν, δὲν εὐδοῦτο εἴμη εἰς τὰς μικροτάτας ἐκείνας δημοκρατίας, ἐπὶ τῆς εὐγενείας τῆς καταγωγῆς ἐρειδομένης· ἐνῶ ἐν μεγάλαις Πολιτείας παρομοία ἐπιστάσι τῶν ψυχικῶν ἀναγκῶν ἤθελε θεωρηθῆναι ἀφόρητος τυραννία, διότι ἀκριβῶς ἐλευθέρω παρὰ ταῖς ἀρχαίας ἐκείναις πόλεσιν ἐσήμαινεν ἄλλο τι, τὴν ἀνεξαρτησίαν δηλ. τῆς ὅλης πόλεως, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τὴν τοῦ ἀτόμου, μὴ δικαιουμένου κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ καὶ παρὰ τὴν νενομισμένην τάξιν ν' ἀναπτυχθῆναι ἄλλως ἐξεπατρίζετο, ἀπώκει ἢ ἀπῆρχετο πρὸς ἐκζητήσιν ἀσύλου παρὰ μείζονι πολιτεία, ἐνθα ὑπὸ βασιλικὸς θεσμὸς ἡ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις δὲν περιορίζετο. Καὶ ὅπως ἐνοοῦμεν σήμερον τὴν ἐλευθέρω, μεγαλειτέρας τοιαύτης ἀπῆλκον ἐν Περσίᾳ τότε ἢ ἐν Σπάρτῃ, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς τῆς παλαιᾶς πειθαρχίας τὸ τυραννικὸν ἀνέτρεψε τὸν κόσμον ἀπὸ μέρους τῶν μεγάλων Ἀυτοκρατοριῶν, οἳ ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκείνη, ἐν ἣ πάσης καταγωγῆς καὶ φυράματος ἄνθρωποι ἀνευ διακρίσεως γένους καὶ αἵματος συγκατεμνύοντο.

Ἀλλ' ἡ Ρωμαϊκὴ Ἀυτοκρατορία παρημέλησεν ἀσυγγνώστως τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, καὶ ἀναμφίβολως τοῦτο εἶνε ἐν τῶν αἰτίων τῆς ἐξασθενώσεως αὐτῆς, κατ' ἐμὴν δὲ πεποιθήσιν ἂν οἱ τρεῖς αὐτοκράτορες, οἱ ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ Νεροῦ μέχρι Μάρκου Ἀυρηλίου βασιλεύσαντες, μετ' ἐνδελεχστεράς προσοχῆς ἀπέβλεπον εἰς τοῦτο, ἡ κολοσσικὴ ἐκείνη μηχανὴ ἤθελε διαφύγει τόσον ταχέειν καταστροφῆν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐπραξεν ὅτι δὲν κατώρθωσεν ἡ Ἀυτοκρατορία, καὶ τοῦτο ἐν μέσῳ πλείστων διωγμῶν καὶ παρὰ τοὺς καταθλιπτικὸς ἐκείνους πρὸς παρακώλυσιν παντὸς ἰδιωτικοῦ τῶν πολιτῶν συνασπισμοῦ νόμου νέαν ἐγκαινίαν αὐτὸς ἐποχὴν ἐλευθέρων ἐπιχειρήσεων οὐχὶ ἀσημάντων ὡς καὶ μεγάλων συνεταρισμῶν, καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐμβαδύνας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἡ Ἑκκλησία ἐν λόγῳ ἀνεγέννησε τὸ ἐλληνικὸν ἄστυ καὶ ἐδημιούργησε μέσῳ τοῦ παγετώδους φύχους ἐγωιστικῆς κοινωνίας μικρὸν τινα κόσμον, ἐν ᾧ ἡ ἀνθρωπότης εὔρε πολλὰ ἐλατήρια εὐπορίας καὶ λόγους ἀμοιβαίας ἀγάπης. Ἡ ὀριστικὴ παραίτησις τῆς Πολιτείας ἀπὸ παντὸς δικαιώματος ἐπὶ τὴν ἀνατροφήν καὶ ἡ ἐπιφόρτισις αὐτῶν εἰς τὴν Ἑκκλησίαν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν δ'. αἰῶνα θριάμβου τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλ' ἐντεῦθεν γίνεται φανερώτατον ὅπως εἶνε σφαλῆρα πᾶσα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀποκλειστικὴ διευθύνσις, διότι ἡ ἀδελφο-

*) Πρβλ. Fustel de Coulanges (κεφ. XII) τοῦ ὑπὸ τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας βραβευθέντος ἔργου αὐτοῦ La Cité antique, Κ. Παπαρηγοπούλου, Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. Ἐθνους Τόμ. Α' σελ. 63, 95 καὶ 320 καὶ ΣΤ'. σελ. 59, Π. Β. Ἀρμένη, Διατριβ. περὶ Ἑθνικοῦ Νόμου. ἐν Κωνιπόλει 1879 σελ. 86.

*) Βλέπε E. Beulé, L'Acropole d'Athènes p. 146 καὶ Fouilles et découvertes Tom. II p. 84 καὶ ἐξ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ.

ποίησις αὐτῆ τῶν ψυχῶν, ἥτις τοσοῦτον ὑπερέφωσε τὴν ἀνθρώπινην ἠθικὴν, μέχρις ἐκμηδενώσεως ἀφ' ἑτέρου ἐσμικρυνε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, διότι μακρὸς ὕπνος μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἥτοι ἐπὶ πέντε ἔθουσ, ἀπεκοίμισε τὴν ἀνθρωπότητα, λησιμονίασαν κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα πᾶσαν σοφὴν τῆς ἀρχαιότητος παράδοσιν καὶ ἀποβαρβαρωθεῖσαν.

Ἡ πρώτη πνευματικὴ ἐξέγερσις ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Φιλίππου Αὐγούστου καὶ Ἀβελάρδου, καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν ἤρξατο ἔκτοτε καὶ ἡ πόλις τῶν Παρισίων δικαίως θεωρουμένη ὡς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, καὶ συνέστη αὐτόθι τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον, κατὰ μίμησιν τοῦ ὁποῦ ἀνιδρύθησαν εὐθὺς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς λατινικῆς Εὐρώπης τοιαῦτα ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια. Ἡ σπουδαιότης τοῦ μεγάλου τούτου ἱστορικοῦ γεγονότος εἰς τὸ ἄλλο μάλιστα ἐγκρατεῖται, ὅτι τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιβόλου τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων κατὰ πρῶτον εἰς μέσον προσελθόν, διετέλει ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τὴν ζηλότυπον αὐτῆς ἐπιτήρησιν καὶ μέχρι τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τὰ διπλώματα τῶν τελειοφοίτων ἀπενέμετο ὑπὸ τοῦ ἱερατικοῦ τῆς Παναγίας προϊσταμένου, ὅτε μεγάλου μέρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἀναρπασθέντος καὶ

ἐπαισθητῶς ἐνισχυθείσης τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, τὸ Πανεπιστήμιον ἐτέθη ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς τελευταίας ταύτης. Γιδομένης οὕτως ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο ἐχειραφέτησε πραγματικῶς τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐκπαιδευσιν, δημιουργήσας σωτηρίου θεσμούς, πολλὴν ἀνεξαρτησίαν παρέχοντας εἰς αὐτὴν καὶ καρποφόρως λειτουργούντας ἐπὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ καὶ τῇ Ἀγγλίᾳ. Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐν τῇ Δύσει ἀμυδρὰν ἀναλαμπὴν πνευματικοῦ βίου ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ μεταρρυθμίσις τῶν διαμαρτυρομένων, ἀνήγαγεν εἰς ἀνέλπιστον περιωπὴν τὰ Πανεπιστήμια, προσήγγισε τὸ Σχολεῖον τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ μᾶλλον ἐν ἴση μοίρᾳ ἀμφότερα ἔθεσε, κατὰ τὴν τακτικὴν τῶν Ἰησοῦιτῶν, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῶν ὁποίων, ἐπιτυχόντων διαφοροτρόπως τὴν ἐλάττωσιν τῶν Πανεπιστημίων, ἡ παιδείσις ἐν ταῖς καθολικαῖς δυστυχῶς χώραις ἔλαβε, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, λίαν ἀξιοκατάκριτον διεύθυνσιν. Ἀλλὰ τὰ ζητήματα ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς προγενεστέρων καὶ δυσξερευνήτων ἐν μικρᾷ ταιαύτῃ μελέτῃ ἐποχῇ, μὴ ἐνδιαφέρουσιν ἄλλως καὶ τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην.

(ἔπειτα τὸ τέλος).

E. P.

ΝΕΥΡΙΚΑ ΦΥΤΑ.

Καίτοι ὀριστικῶς ἤδη εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι τὰ ἄτομα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου δὲν ἔχουσιν ὄργανα ἀντίστοιχα τοῖς νεύροις τῶν ζώων καὶ δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μηχαναὶ, δυνάμει τῶν ὁποίων ἐκδηλοῦται ὁ αἰσθητικὸς βίος, ἐν τούτοις, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἐχαρακτήρισαν ἰδιόρρυθμά τινα φαινόμενα παρὰ ταῖς φυτοὺς ὡς νευρώσεις, διότι ταῦτα παραδόξως ὁμοιάζουσι μὲ τὰ συμπτώματα ἐπὶ τοῦ ζωικοῦ σώματος, ἅτινα προέρχονται ἐκ νευρικῆς ἀδυναμίας.

Γνωρίζομεν ὅτι κακὴ θρέψις, θλίψεις καὶ φροντίδες, ταλαιπωρία καὶ πλεῖστα ἄλλαι τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου διαταράσσουσαι ἐπιρροαὶ δύνανται νὰ προκαλέσωσι τὴν κατάστασιν ταύτην, ἥτις ὅσον καὶ ἀν ποιηλομόρφως ἀναφανίσθαι, πάντοτε ὅμως ἀποκαλεῖται γενικῶς νεύρωσις, καὶ ὅτι διὰ παραπλησίον αἰτιῶν εἶνε ὁμοίως δυνατὸν νὰ καταστῶσι φυτὰ τινα τόσον νευρικά, ὅσον καὶ ἐὰν ἤθελον ἔχει ἀληθῆ νεῦρα. Φροντίδες βεβαίως καὶ λύπαι δὲν ἐπενεργούσιν ἐπὶ τοῦ φυτοῦ, διότι τοῦτο στερεῖται ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ μυστηριωδῶς γεννῶνται τὰ πάθη καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, αἵτινες καταλαμβάνουσιν ἐναλλάξ τὴν ἀρχὴν μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ματαίως ὁ ἔξω κόσμος εἰσδύει εἰς τὸ μυστηριώδες κέντρον τῶν νευρικῶν ὀργάνων διὰ τῶν πυλῶν τῶν αἰσθησέων, ὅπερ ζῶν ἦτον ἱκανὸν νὰ μορφώσῃ κόσμον, νεκρὸν δὲ ἀπ' ἐναντίας σιγᾶ καὶ φθίνει ὅπως τὸ ἀπὸ τοῦ δένδρου καταπίπτον φύλλον, οὕτως μετὰ βραχὺ οὐδὲν ἴχνος ἀναφαίνεται. Βέβαιον εἶνε ὅμως ὅτι τὰ φυτὰ γίνονται νευρικά δ' ἐλαττωματικῆς θρέψεως καὶ ὑπερβολικοῦ ἐρεθισμοῦ.

Πολλὰ αὐτῶν κλείουσι τὰ ἄνθη τῶν κατὰ τὴν ἑσπέραν, ἄλλα δὲ πάλιν συστέλλουσι τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀναπεπταμένα φύλλα τῶν, ὅτε ὁ ἥλιος δύει, ὥστε φαίνεται τρόπον τινὰ ὅτι ἀναπαύονται καὶ ἀποκοιμῶνται. Τὴν ἐπομένῃ πρωΐαν, ὅταν ἀνατείλῃ πάλιν τὸ ζωογόνον τῆς ἡμέρας φῶς, ἀνοίγονται πάλιν τὰ ἄνθη καὶ ἀναπετάννυνται τὰ φύλλα. Τοῦτο βλέπομεν καθ' ἑκάστην εἰς τὴν λεγομένην ἀκακίαν, εἰς τὰ

νεαρὰ φύλλα τῆς φασηόλου, εἰς τὸ τριφύλλιον, εἰς τὸ μὴ μου ἄπτου καὶ εἰς ἄπειρα ἄλλα ἄνθη, ἅτινα κοσμοῦσι τοὺς ἀγρούς καὶ τοὺς κήπους ἡμῶν.

Κουράζονται ἄρα γε πραγματικῶς τὰ φύλλα, ἅτινα κλίνουσι τὸ ἐσπέραν τὴν κεφαλὴν, ὡς ἀνὴρ δὲν εἶχον πλέον τὴν δύναμιν νὰ κρατηθῶσιν, ἢ συγχεῖνται τοιοῦτοτρόπως διὰ τὴν ὑπερασπισθῶσιν ἀμοιβαίως κατὰ τῆς δρόσου τῆς νυκτός; Σχεδὸν ἐμποροῦμεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν, διότι κεκλεισμένα λείρια καὶ κρόκοι ἀνοίγονται, ἐὰν ἐκτεθῶσι καὶ εἰς τὸ φῶς λυχνίας μόνον, καὶ ἀφ' ἑτέρου εὐερέδιστα φυτὰ κλείουσι τοὺς κάλυκας καὶ τὰ φύλλα τῶν διαρκούσης ἡλιακῆς ἐκλείψεως, ὡς ἀνὴρ εἶχεν ἐπέλθει νύξ, καὶ διατελοῦσι κοιμώμενα βραχὺν ὕπνον ἕως ὅτου πάλιν ἀναφανῶσιν αἱ λαμπραὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Τὰ μικρὰ πλάγια φύλλα τοῦ τριφύλλου τῆς Αὐστραλίας, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις θερμοκηπίοις εὐρίσκειται, παλλάκει τοῦ λεπτοῦ ἀνορθοῦνται καὶ καταπίπτουσι διαρκούσης τῆς ἡμέρας, ἴσυχάζουσι δὲ τὴν νύκτα. Ἐὰν δὲ τὸ φυτὸν τοῦτο μετενεχθῆ ἐντὸς σκοτεινοῦ χώρου, ἀποκοιμᾶται καὶ δὲν κινεῖται, δύναται ὅμως πάλιν καὶ κατὰ τὴν νύκτα νὰ ἐξεγερθῆ διὰ τεχνητοῦ φωτός καὶ ἀμέσως τότε ἀναπετάνουσι τὰ φύλλα του ὡς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν. Ὅταν ὅμως παραμείνῃ μακρὸν ἐν τῷ σκότεινῳ ἢ διακοπῇ ὁ νυκτερινὸς ὕπνος του διὰ φωτὸς λυχνίας, τότε πάσχουσι τὰ φύλλα νάρκην ἢ μᾶλλον ἀκαμψίαν ὡς ἀνὴρ ἦσαν βεβουλημένα εἰς νεκρῶδη ὕπνον, ὅλος καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις παρατηρεῖται, ὅτινες μετὰ ἀμετρον κάματον καὶ μάλιστα μετὰ πολυχρόνιον ἀγρυπνίαν ὑποπίπτουσιν εἰς εἶδος τι φαινομενικῆς νάρκης. Τὸ ὑπερερεθισθὲν φυτὸν ἀναλαμβάνει μετὰ τινα χρόνον, ἐὰν ἀπαράχως μεταπέσει πάλιν εἰς τὴν προτέραν ὁμαλὴν κατάστασιν. Ἐν τούτοις ἀξιοπαρατήρητον εἶνε ὅτι ἀτμὸν χλωροφορμίου καὶ αἰθέρος ἐπενεργούσιν ἐπίσης παραλυτικῶς ἐπὶ τῶν εὐερέδιστων φυτῶν ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ

ζῶων. Ἐὰν τὸ φυτὸν μὴ μου ἄπτου, οὕτως τὰ φύλλα ἀμέσως καὶ κατὰ τὴν ἐλαφροτάτην πρόσφασιν συγχεῖνται, καλυφθῆ ὑπὸ ὑαλίνου κώδωνος, ἐν ᾧ ἐνεχύθησαν σταγόνες τινὲς χλωροφορμίου, χάνει μετὰ μικρὸν τὴν εὐαισθησίαν του καὶ κατὰ τὴν πρόσφασιν τὰ μὲν φύλλα δὲν συμπτύσσονται, καταπίπτουσι δὲ τὰ στελέχη τῶν φύλλων ὡς ἀνὴρ τετρομαγμένα.

Τὸ φυτὸν τοῦτο, ὅπερ καὶ „αἰσχυνομένη“ ἀποκαλεῖται, κατέστη διὰ τοῦ ναρκωτικοῦ δηλητηρίου τόσον ἀναισθητὸν καὶ ἀπαθές, ὅσον καὶ ἄνθρωπος ἐκτεθείς εἰς τὴν ἐπίδρασιν οἰνοπνεύματος, οὕτως ὡς πρὸς τὴν ἐπενεργεσίαν λίαν ὑπερτερεῖ τὸ χλωροφορμίου. Ἐὰν δὲ ἀναγκασθῆ τὸ φυτὸν νὰ ζῆσθαι μακρὸν χρόνον ἐν ἀτμῷ χλωροφορμίου ἢ αἰθέρος, γίνονται φιλάσθενον καὶ ἡ ἀνάπτυξις του μένει ἀτελής ἕως ὅτου ἐπὶ τέλους καταστραφῆ, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι, ὅτινες ἠττώνται ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ οἰνοπνεύματος.

Ἡ καλλιέργεια τῶν φυτῶν ἐπὶ ἐδάφους, οὐδ' ἀφῆρηθησαν διὰ καταλλήλου τρόπου ὅλα τὰ σιδηροῦχα συστατικά, ἐπιφέρει τὴν ἀνάπτυξιν ὀχρῶν καὶ κίτρινων φύλλων καὶ εἶνε πρόξενος, ὡς λέγουσιν οἱ βοτανικοὶ, τῆς χλωρώσεως. Ἄμα ὡς ὅμως ἀναμιχθῆ τῷ εἰς ποτισμὸν χρησιμεύοντι ὕδατι καὶ ὀλίγον ποσὸν διαλελυμένου σιδήρου, τὰ φυτὰ προσλαμβάνουσι χρῶμα βαθύχλωρον καὶ ζωηρῶς ἀναπτύσσονται, ἀφ' οὗ ἡ χλωρώσις τῶν, ὅπως καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου, θεραπευθῆ διὰ τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου.

Διὰ ταῦτα πολλὰ εὐαίσθητοι „αἰσχυνομένοι“ ἐφυτεύθησαν ἐντὸς ἀνοδοχείων, ὧν τὸ χῶμα ἦτο διαφοροτρόπως ἀναμιχθέν, ὥστε εἰς ἕκαστον φυτὸν ἐδόθη πάντοτε ἀνεπαρκὴς τροφή κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἐν τῷ χῶματι, ὅπερ ἀπετελεῖτο ἐκ δύο μερῶν σιδηροῦχων φυτικῶν οὐσιῶν καὶ ἐξ ἑνὸς μέρους ἄμμου, ἠξήθησαν αἱ αἰσχυνομένοι περισσότερον ἐκείνων, αἵτινες ἐφυτεύθησαν ἐντὸς καθαρῶς σχεδὸν

Ο ΚΑΛΙΣΤΟΣ ΟΙΝΟΣ.

Οἱ λόγοι τοῦ φαλαμφοῦ: „Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου“ οὐδεμίαν μέχρι τῆς σήμερον εὗρον ἀντίρρησιν καὶ ἐναντίον τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ οἰνοπότου ἐκείνου, καθ' ὃν „καλὸς οἶνος κάμνει καλὸν αἶμα, καλὸν αἶμα καλὴν διάθεσιν, καλὴ διάθεσις καλὰς ἰδέας, καλὰ ἰδέαι καλὰ ἔργα, καθιστῶντα ἡμᾶς ἀξίους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπομένως ὁ οἶνος ἀγεί ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανόν,“ δὲν ἐλέγχθη τι ἄχρι τοῦδε, καὶ τοι ὀλίγιστα ἐξ ὅλων τούτων τῶν καλῶν πραγμάτων γίνονται. Ἄλλ' ἤδη ἔρχεται ἡ ἐρώτησις, ποῖος οἶνος παρέχει τὰς περισσότερας εὐφροσύνας; ποῖος ὀδηγεῖ ἡμᾶς εὐκολώτατα, ἀσφαλέστατα καὶ ἡδονικώτατα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ;

Ἡ ἀπόκρισις δὲν εἶνε εὐκόλος, διότι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη οἴνων. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πλάτου ἦσαν γνωστὰ ἐν Ῥώμῃ πολλὰ εἶδη γλυκῆς οἴνου, ὁ δὲ μέγας Κάτων ἐγένωσκεν ἤδη ὀκτὼ διαφόρους ἰταλικούς οἶνους. Κρίμα μόνον ὅτι δὲν μᾶς εἶπε, τίς ἐξ αὐτῶν ἐθεωρεῖτο ὁ ἀριστος πάντων. Ὁ Πλίνιος ἐξυμνεῖ τὸν Μαμερτινόν, ὁ δὲ γέρων Ὀράτιος τὸν ἐκ Φαλέρνου. Ὁρτένσιος δὲ ὁ ἀντίπαλος τοῦ Κικέρωνος ἠγάπα ἀμφότερα ταῦτα τὰ εἶδη συγχρόνως, καὶ ἐκτὸς αὐτῶν καὶ τὸν κύριον οἶνον. Ὁ μέγας οὗτος ῥήτωρ ἐγκατέλιπε τοῖς κληρονόμοις του βι-

ἄμμου. Αὐτὸ δὲν φαίνεται παράδοξον, ἀφ' οὗ γνωρίζομεν ὅτι ἐπὶ ἰσχνῆς γῆς τὰ φυτὰ τήκονται καὶ μαρᾶνται, ἐν τούτοις ἐγένοντο ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις, ἐξ ὧν πολλὰ ἐνδιαφέροντα φαινόμενα ἐνεδείχθησαν.

Αἱ ἰσχνὰ αἰσχυνομένοι ἦσαν δηλαδὴ τόσον εὐαίσθητοι, ὥστε ἤρκει ἡ ἐλαφροτέρα τοῦ ἀνέμου πνοή ἢ ἡ ἐλαχίστη κίνησις, ἵνα κλείσωσι τὰ φύλλα τῶν, ἐν ᾧ αἱ τακτικῶς καὶ ὁμαλῶς τρεφόμεναι ἀδελφαὶ τῶν οὐτε εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου ἐκλείοντο οὐτε ἐταράσσοντο ἐρεθιζόμεναι. Οὐδεμίαν αὐτῶν ἐξήνθησεν, ἀλλ' ὅλοι ἐφερον χρῶμα νοσηρῶς κίτρινον καὶ μετὰ μικρὸν ἀπέθανον. Αἱ ἐπιμελῶς τρεφόμεναι αἰσχυνομένοι ὑπέφερον ἀκόμη καὶ θερμοκρασίαν ἐξ ἕως ὅτου βαθμῶν Κελσίου, ἐν ᾧ αἱ ἀσθενεῖς ἀδελφαὶ τῶν δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποστῶσι τόσον ταπεινὴν θερμοκρασίαν, ὁμοίως δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπενέγκωσι καὶ βλαβερὰς ἐπιδράσεις, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ οἱ φιλάσθενοι ἄνθρωποι.

Ἰπερρεθισμός, μεθυστικὰ οὐσία καὶ ἐλλιπὴς θρέψις ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ φυτὰ, καίτοι οὐδὲν ἴχνος νευρικοῦ συστήματος ἔχοντα, καταστάσιν μεγίστην ὁμοιότητα ἔχουσαν πρὸς τὴν λεγομένην νευρικὴν ἀτονίαν, ἣν ὁμοίως τεταλαιπωρημένοι, ὑπέργηροι καὶ κακῶς ζήσαντες ἄνθρωποι ἐνίοτε πάσχουσι.

Εἰς πολλοὺς ἴσως θὰ ἦνε παραμυθία, καίτοι ἀτελής, νὰ γνωρίζωσιν ὅτι καὶ εἰς τὸ φυτικὸν βασιλεῖον ὑπάρχουσιν ὁμοιοπαθῆ αὐτοῖς ὄντα, ἄλλοι πάλιν ἴσως αἰσθανθῶσι συμπάθειάν τινα ἀναλογιζόμενοι ὅτι καὶ παρὰ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχουσι δυστυχῆ καὶ ταλαιπωρα πλάσματα, ἅτινα περιέπεσαν μεταξύ ἀκανθῶν καὶ ζιζανίων ἢ ἐπὶ γῆς ἀγόνου, καὶ ἴσως τότε ἐνθυμηθῶσιν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄνθη ἀνθρώπινα, ὧν πολλὰ ἀπόλλυνται, ὡς αἱ αἰσχυνομένοι τοῦ βοτανικοῦ, σιωπηλὰ καὶ ἄγνωστα καὶ ἀόρατα διὰ τὴν ἐγώιστικὴν καὶ τυφλὴν ταύτην κοινωνίαν.

βλιοθήκη . . . . . ἐκ δέκα χιλιάδων πύλων, δι' ὧν βεβαίωτατα ἐχαροποίησεν αὐτοὺς πλείοτερον ἢ ὅσον ὁ κατηγορος τοῦ Κατιλίνα τοὺς ἰδικούς του διὰ τῶν μακρῶν ἑητορικῶν ἔργων του.

Τανῦν ὑπάρχουσιν ἄπειρα εἶδη οἴνων, ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ κάλλιστον ἐξ αὐτῶν; Ἦδη ἐν ἔτει 1652 ἡ ἐν Παρισίοις ἱατρικὴ Σχολὴ εἶχεν ὀρίσει βραβεῖον διὰ τὴν ῥητορικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ζήτημα: „τίς οἶνος εἶνε προτιμότερος, ὁ Βουργουνδιῶς ἢ ὁ Καμπανίτης“; Λέγεται ὅτι τότε εἶχον σταθεῖ ὑπὲρ τὰς 1000 πραγματείας, ἐξ ὧν τὰ δύο τρίτα ἐθεώρουν τὸν καρπανίτην προτιμότερον. Ἀλλὰ μετὰ 50 ἔτη κύριός τις ὁ J. B. de Salins ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Βουργουνδιῶν καὶ ἀπέδειξεν ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ: „Défense du vin de Bourgogne contre le vin de Champagne, Luxembourg, 1704“, ὅτι ὁ τελευταῖος εἶνε εἰς τὴν ὑγίειαν πολὺ βλαβερώτερος τοῦ πρώτου. Ἐν ἔτει 1711 τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα ἐδῶκεν ἐν Γαλλίᾳ ἀφορμὴν πρὸς φιλολογικὴν διαμάχην μεταξύ δύο τῶν διασημοτάτων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων. Καὶ ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν, ὁ Ἀγάθων (Bénigne) Grenan (γεννηθεὶς τῷ 1681 ἐν Noyers τῆς Βουργουνδίας) ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα του εἶχεν ἐξυμνεῖ ἐν τινι λατινικῇ ᾠδῇ τὰς ἀρετὰς τοῦ πυρώδους βουργ-

γουνδίου οίνου. Ο δὲ ἕτερος, Κάρολος Coffin (γεννηθεὶς τῷ 1676 ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τὸ Πάρις) ἀνεδείχθη ὑπερασπιστὴς τοῦ ἀφρόντος καμπανίτου καὶ ἐν τῷ, ἐπίσης λατινικῇ, φθῆ μετὰ τῆς ζέσεως ἐξέθηκα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ πατριώτου του, ὥστε τὸ παίγμα τοῦ Grenan εὐρέθη εἰς δυσχερῆ θέσιν. Ἐνεκα δὲ τῆς ποιητικῆς ταύτης πάλης ἐσηματίσθησαν μετὰ τῶν οἰνοποτῶν τῆς πρώτευσης δύο κόμματα, τὸ τοῦ Grenan ἐκθύμως ὑποστηρίζον τὸν βουργούνδιον, καὶ τὸ τοῦ Coffin ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τοῦ καμπανίτου. Ἀμφότερα τὰ κόμματα ταῦτα τόσο ἐχθρικῶς διέκειντο πρὸς ἀλλήλα, ὅσον καὶ πάλαι ποτὲ ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ πρώτου καὶ Ἰουστινιανοῦ οἱ Πράσινοι καὶ οἱ Βένετοι ἐν Βυζαντίῳ, ὅσον καὶ ἐπὶ Δάντου οἱ Μαῦροι καὶ οἱ Λευκοὶ ἐν Ἰταλία.

Βλέπων ὁ καθῆγ. Grenan, ὅτι τὸ κόμμα του καὶ ἀραιότερον ἦτο καὶ θάσσον ἢ βράδιον ἐμελλε νὰ ὑποκύψῃ, ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῆ δόλον πρὸς ὑπερασπιστὰν τῶν συμπερόντων του καὶ προσωκλειῶν τὸν τότε διασημώτατον ἱατρὸν καὶ καθῆγητὴν Γουτ-Κρησέντιον Φαγκῶν καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ καμπανίτου. Ὁ Φαγκῶν, ὅστις δι' ἕκαστον Παρισινὸν ἀγαπῶντα τὴν ὑγίειαν του ἦτο χρησμός, διακήρυξεν ὅτι ὁ καμπανίτης ἐμπεριέχει στοιχεῖα λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι τὸ ἀνδρακικὸν αὐτοῦ ἄξυ παράγει τὸ στομαχικὸν ἄξυ καὶ γεννᾷ σπασμωδικὸς κνησμοὺς τοῦ δέρματος, γνωστοὺς ἐν τῇ ἱατρικῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα κνήφη. Δεκάκις ὑγιεινότερος εἶνε ὁ τονικὸς βουργούνδιος ἀποδίδων εἰς τὸ σῶμα εὐάριστον θερμότητα καὶ εὐτονίαν, ἥτις καὶ ἐν καιρῷ ἀσθενείας ἀκόμη ἐξασκεῖ ἱαματικὴν ἐπιφορῆν.

Διὰ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης ἀπώλεσεν ὁ καμπανίτης μὲγα μέρος τῶν ὀπαδῶν του λιποτακτικῶν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον καὶ ταχθέντων ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ βουργουνδίου.

Ὁ πάτερ — Grenan ἐθριάμβευε μὲν δημοσίᾳ, κατ' ἰδίαν ὅμως ἀπέδιδε τὰ δίκαια τῷ ἐχθρῷ καὶ ὅταν ἦτο μόνος ἐπινε τὸν καμπανίτην μετὰ μείζονος ἠδονῆς ἢ τὸν βουργούνδιον. Φυσικῶς οὐδεὶς ἐπρεπε νὰ μάθῃ τοῦτο, διότι ἄλλως ἤθελεν λιθοβολῆσαι αὐτὸν οἱ ὀπαδοὶ του. Μετὰ μεγίστης ἐχεμυθίας ἠγόραζεν ὁ Grenan διὰ τοῦ πιστοτάτου καὶ λίαν ἐχεμύθου ὑπέρτου του τὸν κάλλιστον ἐν Παρισίῳ καμπανίτην, ὅστις διὰ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Φαγκῶν εἶχε σπουδαίως ὑποτιμηθῆ, καὶ διὰ νυκτὸς ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του. Πᾶς ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ ἠθέλεν ἐναποθηκεῖσαι τὰς φιάλας εἰς τὸ ὑπόγειόν του, ἀλλ' ὁ Grenan δὲν ἐνόμιζεν αὐτὰς ἐκεῖ τόσο ἀσφαλῆς ὅσον ἐν τῷ ἰδίῳ δωματίῳ καὶ ἐνταῦθα ἐκρυφεν αὐτὰς ἐντὸς ἰδιατέρων καὶ πρὸς τοῦτο ὀρισμένων πινακίδων βιβλίων, ἐπὶ τοῦ νότου τῶν ὁποίων ἐτύπωσε χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα λατινοῦ κλασικοῦ. Οὕτω δὲ ἔλαμπον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του παμπληθεῖς δεδεμένοι τόμοι, ἐφ' ὧν ὁ ἀμήτος ὀφθαλμὸς ἐβλεπε τὰς ᾠδὰς τοῦ Ὀρατίου, τὰ Ἐρωτικά τοῦ Κατούλλου, τὰς Μεταμορφώσεις τοῦ Ὀβιδίου, τὰ Εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου, τὰς Κομωδίας τοῦ Τερεντίου καὶ Πλάτου, τὰ Ἐπιγράμματα τοῦ Μαρτιάλου καὶ Περσίου καὶ τὰς Σατύρας τοῦ Ἰουβενάλου, ἐνῶ δὲν ἦσαν ἄλλο ἢ φιάλαι περιέχουσαι τὸν ἀριστον καμπανίτην. Ἴνα δὲ κερδήσῃ τόπον διὰ νέας ἀγοράς κατεβίβασε μέρος τῶν ἀρχαίων βιβλίων εἰς τὸ ὑπόγειόν του.

Βλέπων ὁ Coffin ἡσημέραι ἀποσυρομένους τοὺς ὀπαδοὺς του ἐσκέφθη νὰ μεταχειρισθῆ καὶ αὐτὸς τέχνασμα τι διὰ νὰ ἀνοψώσῃ πάλιν τὸν καμπανίτην εἰς τὴν ἀρχαίαν περιωπήν.

Ἦρωϊκὰν τινὰ ἔστειλε πεντήκοντα φιάλας τοῦ κάλλιστου

Oeil de perdrix πρὸς τὸν κύριον Φοντενέλλον, μέλος ὄντα τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἓνα τῶν ἐπισημοτάτων συντακτῶν τοῦ „Journal des Savants“ παρακαλῶν αὐτὸν ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ δολίως παραγκωνισθέντος καμπανίτου καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς γραφίδος του καὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς εὐγλωττίας του ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Φοντενέλλου εὐρίσκει ἐν Γαλλίᾳ μείζονα ἠχῶ ἢ ὁ ὑποπτος χρησμός ἀπλοῦ ἱατροῦ, ὅστις τόσο ἀγνοεῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ καμπανίτου, ὅσον καὶ ὁ τυφλὸς τὰ κάλλη μιᾶς εἰκόνας τοῦ Ῥαφαήλ.

„Ἐμπιστεύομαι εἰς ὑμᾶς — ἔλεγε τελευταῖον ἡ ἐπιστολή — τὴν τύχην τοῦ ἐκ δικαίας ὀργῆς ἀφρίζοντος πατριώτου μου καὶ τρέφω τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι ἡ πρὸς πᾶν ὄραϊον ἐνθουσιῶσα καρδιά ὑμῶν θέλει καταβάλλει τὸν Φαγκῶν καὶ θέλει ὀδηγήσῃ τὸν ἀτυχῆ καὶ παρεγνωρισμένον καμπανίτην πάλιν εἰς τὴν νίκην καὶ θέλει καταστήσει αὐτὸν ἀθάνατον διὰ τῆς μαγείας τῆς ποιήσεώς της.“

Καὶ πράγματι πολλὴν ἐπενέργειαν ἐξήσκησε τὸ θυμίαμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ περιφανοῦς συγγραφέως τῶν „Dialogues des morts“ καὶ τῶν „Lettres du Chevalier d'Her...“ Γαργαλιστικῶς ὄπως καὶ τὸ ἀνδρακοῦχον ἀρώμα τοῦ καμπανίτου ἀνῆλθεν ἡ λεπτὴ αὐτὴ κολακεία εἰς τὴν ρίνα τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, ὅστις ἠνοῖξε μίαν φιάλην τοῦ Oeil de perdrix, ἐπὶν ἐν ποτήριον εἰς ὑγίειαν τοῦ εὐγενοῦς δωρητοῦ καὶ ἀπο τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγένετο ὁ θερμώτατος λάτρης καὶ ὁ προθυμώτατος προασπιστὴς τοῦ διὰ τοῦ Φαγκῶν δεινῶς ἐνοχοποιηθέντος καμπανίτου.

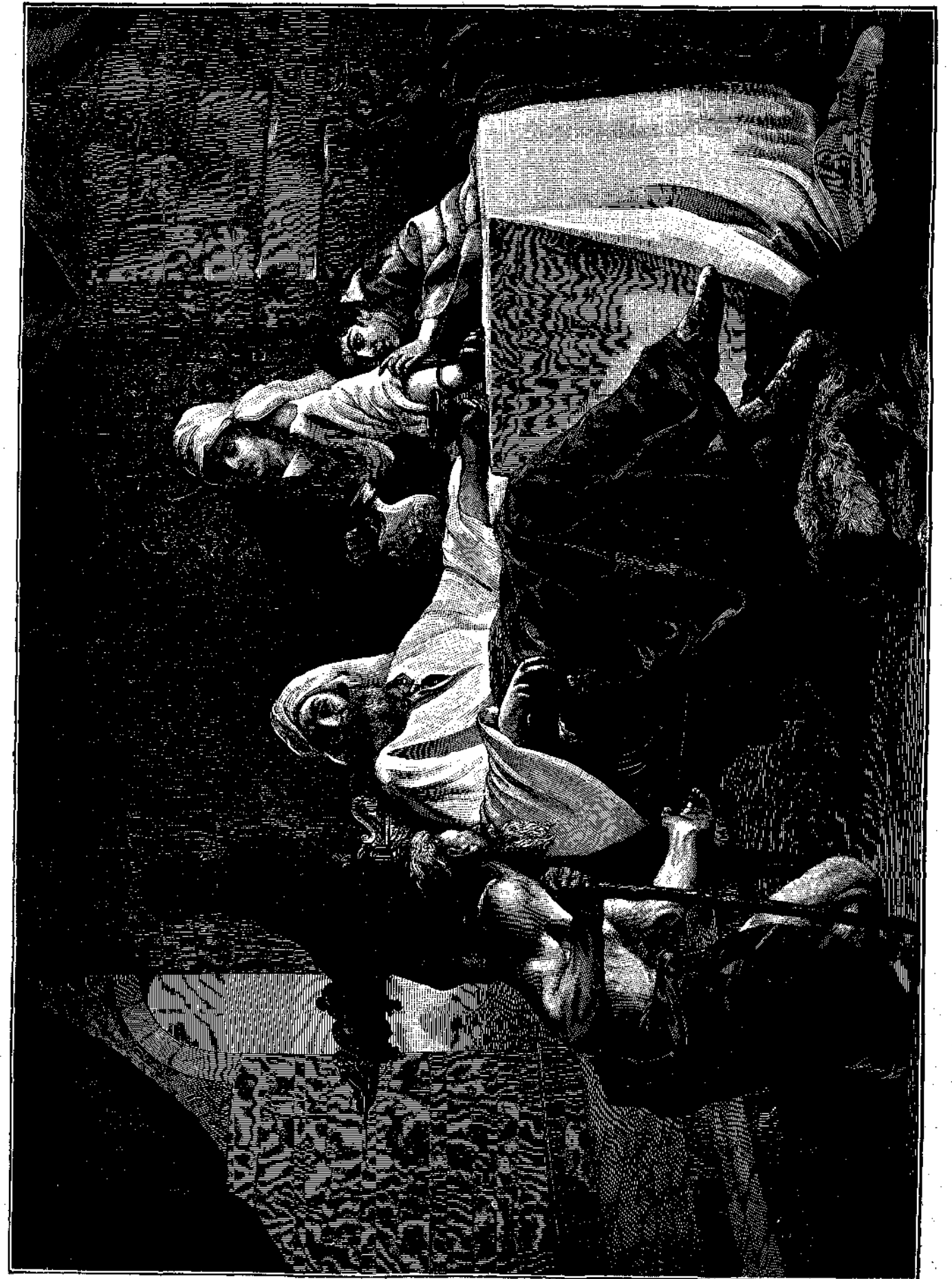
— Ἴδωμεν, εἶπεν ὁ Ἀκαδημαϊκός, τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο θὰ εὖρη περισσοτέραν πίστιν, ὁ ἱατρὸς Φαγκῶν ἢ ὁ δημοσιογράφος Φοντενέλλος.

Καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ ἀριθμῷ τοῦ „Journal des Savants“ ἐδημοσιεύθη ἐκτενέστατον ἀρθρον, ἐν ᾧ ἡ μετὰ Grenan καὶ Coffin ὑφισταμένη ἔρις περὶ τῶν προτερημάτων ἀμφοτέρων τῶν οἴνων ἐξετίθετο μετὰ μεγάλης πολυμαθείας καὶ βαθείας γνώσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἐν τέλει ἐλέγετο, ὅτι μετὰ τὰς ἐναργεῖς ταύτας ἀποδείξεις οὐδεμία πλέον ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἐν ποτήριον καμπανίτου εἶνε πολὺ ὠφελιμώτερον εἰς τὴν ὑγίειαν τοῦ ἀνθρώπου ἢ μία φιάλη βουργουνδίου. Ὁ μόνος οἶνος, ὅστις παρέχει εἰς τὸ ὑπὸ τῶν φροντίδων τυραννούμενον πνεῦμα ἡμῶν τὴν εὐλογημένην εὐθυμίαν, εἶνε τὸ ἀφρόν ἄνθος τοῦ καμπανίτου. Αὐτὸς εἶνε ὁ δὸν Ζουὰν τῶν οἴνων, ὅστις καταναῖ ὄλων τῶν γυναικῶν τὰς καρδίας, εἶνε τὸ ταλισμάν, ὅπερ δίδει ἡμῖν τὰς χρυσοῦς κλειδας τῆς ἐκ ῥόδων πύλης τοῦ ἔρωτος, ἡ μαγικὴ πτέρυξ, ἥτις ἐκ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ κλαυθμῶνος ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὰ ἡλύσια πεδία. Ζήτω ὁ Coffin καὶ ὁ καμπανίτης!

Ἡ μετὰ τὸν Ζουὰν πυρὸς γενομένη αὕτη ἀποθέωσις, ἥτις ἦτον ἀψευδῆς ἐκφρασις τῶν ἰδεῶν καὶ τάσεων ἀνδρός, ὅστις ὀγδοηκοντούτης γέρον ἤδη ἐγλυκοκίτταζε νέαν κέρην καὶ ποτε εἰποῦσαν αὐτῷ „Ἀφήστε με ἢ φωνάζω!“ ἀπεκρίθη „φονάζετε! αὐτὸ θὰ περιποιήσῃ τμήν καὶ εἰς τοὺς δύο μας!“ ἡ ἀποθέωσις λοιπὸν αὕτη εὖρε τόσο εὐμενῆ ἠχὼ εἰς ὄλους τοὺς Παρισίους, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ θερμώτατοι φίλοι τοῦ Grenan ἀπηρνήθησαν τὸν βουργούνδιον καὶ μετ' ὄλας τὰς ἐπανελημμένας ὑπομνήσεις τοῦ Φαγκῶν προσῆλθον βαθμηδὸν εἰς τὰς τάξεις τῶν πιστῶν τοῦ καμπανίτου.

— Ὁ καμπανίτης, ἐπανελάμβανον ὄλοι οἱ κηφῆνες τῶν Παρισίων, εἶνε ὁ δὸν Ζουὰν τῶν κρασίων.

Καὶ μόνῃ αὕτη ἡ μεταφορὰ ἤρκεσε ν' ἀναδείξῃ τὸν οἶνον τοῦτον νικητὴν διὰ παντός, ἔκτοτε δὲ ὁ βουργούνδιος ἀπώλεσε τὸ θάρρος καὶ οὐδέποτε πλέον ἐξῆλθεν ἀντιμέτωπος

Ο ΠΑΙΣΙΟΣ ΚΑΙ ΑΖΑΡΟΣ Ο ΠΤΩΧΟΣ.

του „δόν Ζουάν των οίνων.“ Η δε πόλις Rheims μή λησμονούσα τὰς προεξεχθείσας ὑπηρεσίας του Coffin ὑπὲρ τῆς προόδου του καμπανίτου ἐβήφισεν ἕνα κατ' ἔτος στέλλωνται εἰς Παρισίους πρὸς τὸν ἔξοχον ὑπερασπιστὴν δαπάναις τῆς δημοχρίας εἰκοσιᾶς φιάλαι ἀρίστου καμπανίτου. Ὁ Coffin κατέστησε τὸν Φοντενέλλον συμμέτοχον τοῦ ἐκουσίου τούτου δώρου τῆς ἀγαθῆς πόλεως Rheims μέχρι τοῦ ἔτους 1749, ὅτε τὴν 20 Ἰουνίου ἀπέθανε φθάσας εἰς τὸ 63^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ δὲ Grenan, ὅστις κατὰ τὸ φαινόμενον ἦτον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τοῦ Coffin, κατ' ἰδίαν ὅμως ἐξηκολούθει νὰ ἐκνεύῃ τὴν ὑπόγειον βιβλιοθήκην του, εἶχε στρέψει τὰ νῶτα πρὸς 26 ἔτων πρὸς τὴν οἰνοβιβλιοθήκην ταύτην καὶ ἐν ἡλικίᾳ 32 ἔτων μετὰ ὑπέμετρον πόσιν βουργουνδίου ἐπεχειρήσε τὸ ταξίδιον εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

(Λήθημα. — Συγγραμ.)

Λαμπρὸν ὄχημα, συρόμενον ὑπὸ μεγαλοπερῶν ἵππων καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ ἀμαξηλάτου καὶ ὑπηρετοῦ ἐν πλουσίᾳ στολῆ, διήλθε τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν δευδροτουχίαν. Εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ ἐκάθητο κυρία, ἥς τὸ ἀγέρωχον καὶ ὠραῖον πρόσωπον ἀπήντησεν εἰς τὸν χαιρετισμὸν τοῦ μέλλοντος ὑπάσπιστοῦ διὰ ψυχροῦ μειδιάματος.

— Ἐἶνε ἡ κόρησα, ἡ ὅποια κατοικεῖ εἰς τὴν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ ἐδῶ ἀπέχουσα ἑκαυτὴν, εἶπεν ὁ ἀνδοπισπιστής εἰς τὸν Θεόφιλον, καὶ ἐπειδὴ σήμερον εἶνε Κυριακὴ, ὅτε καὶ ὁ σύζυγός της, ὁ διοικητὴς τοῦ συντάγματός μας, συνειθίζει νὰ ἐπισκέπτηται τὴν ἑκαυτὴν του, ἡ σύζυγός του τὸ κόφτει, ὡς βλέπετε, λάσπη. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι . . . ὅσον τὸ δυνατόν ἀπομακρύνονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον . . . περιφρονοῦ γάμος. Τρέχω νὰ πῶ ἅ τους φίλους μου τὴν αὐτοκτονίαν τῆς ἡθοποιού σου. Τί ἔχει νὰ γίνῃ με αὐτὴν τὴν εἰδήσιν! Καλὴν ἐντάμωσιν ἀπόψε.

Ὁ νεαρὸς μοχητὴς ἀπειμακρύνθη προσέξων φοβερὸν κρότον διὰ τῶν περνεστῆρων καὶ τοῦ κατὰ γῆς συριμένου ξύφους του.

Ἡ πολυπληθὴς ἐταρεία τοῦ διευθυντοῦ Θεοφίλου, ἡ μάλλον τῆς δεσποζούσης συζύγου του, ἦτις ψυχρὴν τοῦ θιάσου ὠνόμαζεν ἐαυτήν, — εἶχε ζητήσῃ ἀσυλον εἰς τὸ κτήμα τοῦ σκοπευτηρίου τῆς μικρᾶς πόλεως.

Ἡ κυρία Ἰουλίᾳ ἐκείνη ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ βαθύσκιον πετέλει ἐντὸς ἀνακλίντρον πεπαλαιωμένον. Οἱ λόγοι τοῦ Θεοφίλου, ὅτι ἡ θυγάτηρ ἰδιοκτητοῦ συλλογῆς κηροπλασμάτων, ἦτο ποτε λευκὴ, ἐρυθρὰ καὶ τρυφερὰ ὅπως καὶ ἀγαμὰ τὴ ἐκ κρηῶν, μετέτρεπε πρᾶγματι καὶ νῦν ἐπὶ ἀληθείας ὑπὸ τινος ἐπόψεως. Ἄν καὶ οὐχὶ πλέον τρυφερόν, ἐν τούτοις λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν ἐφαίνετο καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ πρόσωπον τῆς γυναίκας, με μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκεῖνο, ὑπὲρ ἄλλοτε ἦτο τῆς φύσεως πρᾶϊόν, παρήγετο ἡδὴ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ψιμυθίου. Ἡ ἀφθονὸς τῶν χρωμάτων χρῆσις καθίστα τὸ πρόσωπον τῆς διευδυντριάς φοβερῶς ὁμοιον πρὸς τὸ κηροπλασματος.

Ἡ ἐντύπωσις αὕτη ἐπὶ μάλλον ἐξήρητο διὰ τῶν καταβληθέντων καὶ ὠρθρῶν ὀφθαλμῶν, ἀπαθῶς προσβλεπόντων κάτωθεν τῶν μελανωμένων ὀφρύων, ἐν ᾧ τὸ στόμα ἐδείκνυε στερεότυπον μειδίαμα, ὡς ἂν, ὡς ὑπὸ ἀκακον προσώπιδά, τὸ γύναιον τοῦτο προσεπάθει νὰ κρύψῃ τὴν μοχθηρὰν φύσιν του. Ἐφερε χροσσωτὸν μεταξωτὸν ἔνδυμα, ἀνοιγόμενον εἰς τὰ ἄνω καὶ ἀφῖνον γυμνοὺς τοὺς παχῆς αὐτῆς ὄμοιως καὶ οἱ λίαν νεωρῶδεις βραχίονες ἦσαν ἀκαλύπτου. Τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βραχίονας περιέβαλλον ὄμοι κοραϊλίων καὶ μαργαριτῶν, ἐν ᾧ αἱ χεῖρες ἦσαν φορτωμέναι διὰ δακτυλίων.

Τὴν στιγμὴν ταύτην προέβη ὁ Πιερρότος καὶ ἔστη μετὰ δευλίας πρὸ τῆς διευδυντριάς, ἐν ᾧ ὁ ἐπιβάτιον αὐτοῦ Θεόφιλος ἐκλίνε μετὰ φόβου τὴν κεφαλὴν.

— Ἡδὲς τέλος πάντων! ἀνεφώνησεν ὀργίλως ἡ σύζυγός του. Αἰσπόν . . . καί;

— Ἀπέθανεν, Ἰουλίᾳ . . .

Ἡ διευδυντρία ἔφερε μετὰ θεατρικῆς χειρονομίας, ἦτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φρίκην ἐξέφραζε, τὸ πλῆρες ἀρωμάτων βινόμεκτρον της πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, εἰς οὓς οὐδ' ἴχνος θλίψεως ἐφαίνετο, καὶ εἶπε δυσανασχετοῦσα.

Ἄλλ' ὁ Φοντενέλλος, ὅστις κατ' ἐκάστην ἐπινεν ἐν ποτήριον καμπανίτου, διὰ τῆς τοιαύτης διαίτης ἐφθάσε σχεδὸν τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Γεννηθεὶς τὴν 11 Φεβρουαρ. 1657 ἐν Ρουέν, ἀπέθανε τὴν 9 Ἰανουαρίου 1757 ἐν Παρισίοις μετὰ φαιδρὸν συμπόσιον κατ' ὅσον εἶχε ἐκνεύσει εἰς ἀνάμνησιν τοῦ φίλου του Coffin τὸ τελευταῖον ποτήριον καμπανίτου.

Ἡ διαμάχη αὕτη εἶχε διαδοθῆ καὶ εἰς Γερμανίαν. Ὁ μέγας Φρειδερίκος ἐπρόβαλλεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν του τὸ ζήτημα: „Διὰ τί τὸ μετὰ καμπανίτου πεπληρωμένον ποτήριον ἐκπέμπει ἦχον καθαρώτερον ἢ ποτήριον μετὰ βουργουνδίου.“ Ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀκαδημίας ὁ σοφὸς Sulzer ἀπεκρίθη: „Οἱ μικροὶ μισθοὶ δὲν ἐπέτρεπον δυστυχῶς εἰς τὰ μέλη νὰ κάμωσι τόσοσιν πολυδάπανα πειράματα.“

— Πράγματι λοιπὸν ἐξετέλεσε τὸν σκοπὸν της, νὰ πινῆ . . . ὦ, εἶνε φοβερόν!

Τὸ στερεότυπον μειδίαμα, ὅπερ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν εἶχεν ἀφανισθῆ ἐκ τῶν χειλέων της, προσέλαβεν ἀπαίσιον χαρακτήρα, ὅτε ἐν ὀργῇ ἐξηκολούθησε λέγουσα.

— Χάρις εἰς τὰς καλὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας κάμωμεν ἐδῶ τῇ ἐπλήρωσῃ χθὲς εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἔλον τὸν μισθὸν μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας, ἀλλ' αὕτη διὰ τῆς αὐτοκτονίας της παρέβη τὸ συμβόλαιον καὶ ἔπρεπε τουλάχιστον νὰ με ἀποζημιώσῃ . . . Ἐμαθα ὅτι σχεδὸν ἔλον τὸ ποσὸν τὸ ἔστειλε ταχυδρομικῶς εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἔπου νοσηλεύεται ἡ γράτᾳ μας, ποῦ παρίστανε κωμικὰ πρόσωπα . . .

— Πόσον εὐγενὴς ψυχὴ! ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὁ Θεόφιλος.

— Εὐγενής; Τί; . . . δὲν ἔμπορούσαμεν μήπως καὶ ἡμεῖς νὰ χρεωσθῶμεν τὰ χρήματα, ὅπως καὶ ἡ παλιόγρηρα ἐκεῖνη;

— Ἄλλὰ νομίζω μόνον, Ἰουλίᾳ, —

— Ἄ, νομίζεις . . . μπᾶ! εἶπεν ἡ διευδυντρία καὶ ἔριψε μετὰ περιφρονησεως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς δεσμίς τις ἐρυθρωπῶν βοστρυχῶν, πεσοῦσα ἐπὶ τῆς βίχνης της, ἔτρεμεν ὡς φοιτᾶ μικρῶν ὄφρων. — Καὶ τί λέγεις τώρα σὺ ἑαυτὸ, Θεόφιλε, ποῦ ἡ θεοτρελλὴ πῆγε καὶ ἔγραψεν ἄλα τὰ βούχᾳ της ἐπάνω ἑστὴν Καρολίαν; . . . ἔς ἐμένα τίποτε δὲν ἔδωκε, τίποτε. Ἐσὺ ὅμως . . . χα . . . χα . . . χα ἐσὺ δὲ κληρονομίστης τουλάχιστον τὸ ὠρολόγιόν της . . . τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο, ποῦ οὐτε χρυσὸ εἶνε τουλάχιστον!

— Ἡ ἀτυχὴς Σωσσάνα . . . ἀκριβῶς τὴν προσφιλεῖ ἐκείνην κληρονομίαν τῆς μητρός της . . . προώρισε δι' ἐμέ.

— Φλυαρίαί! ἀνέκραξεν ἡ διευδυντρία καὶ ἐξηκολούθησε σφοδρότερον. — Τὸ πολῦτιμο βραχιόλι, τὸ ὅποιον εἶχεν ἡ Σωσσάνα ἀπὸ τὸν ἀπιστον ἑραστή της, δὲν εὐρέθηκε φαίνεται τὸ ἐκράτησεν ἐπάνω της, καὶ τώρα βέβαια ἡ ἀστυνομία θὰ λογαριάσῃ δεκαπλάσια τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας διὰ τὸ κρατήσῃ.

Ὁ Θεόφιλος ἠτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ἡ σύζυγός του ἀκράτητος ἐξηκολούθησε.

— Εὐρεῖς, σήμερα εἶνε Κυριακὴ καὶ δι' αὐτὸ ἔχομεν μεγάλην παράστασιν. Θὰ παρουσιασθῇ καὶ ὁ Πιερρότος. Τρέξε λοιπὸν νὰ περιποιηθῆς τὸ ζῶον, ἀφ' οὗ τόσοσιν ἐκουράσθηκε χάρην τῆς ἀνοησίας του. Γράψε ἀμέσως καὶ εἰς τὸν πράκτορα, νὰ εὐρῃ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον ἀντικατάστασιν διὰ τὴν νεκράν. Συμβούλευσέ τον νὰ μὴ στείλῃ πάλιν ἄλλην τοιαύτην τρελλήν. Εἰδοποιήσε τον ἐπίσης, ὅτι σήμερον τὸ πρῶτ' ἦλε καὶ ἡ χορευτρία, ποῦ μᾶς ἔγραψε. Εἶνε ἕνα παλητόμαρο, ἀλλὰ λέγει, πῶς εἰς τὸ φῶς φαίνεται ὠραία καὶ χορεύει ἐξαιρετα. Αὐτὸ δὲ τὸ ἴδοιμε. Θεέ μου, Θεόφιλε! ἀνέκραξεν ἡ Ἰουλίᾳ βλέπουσα μοχθηρῶς τὸν τεθλιμμένον ἵππεά, ἐξακολουθεῖς πάντοτε νὰ κἀθησαι ἐπάνω ἑστὸ ἄλογο δὲν καταβαίνεις λοιπόν;

Ὁ γέρον ἀπέσυρε βραδέως τὸν ὑπὲρ τὴν Ἰωσηφίαν ἐξηπλωμένον μανδύαν του καὶ ἰδῆθησεν οὕτω τὸν ἵππον, ὥστε δὲν ἀπεκρύπτετο πλέον ὑπὸ τοῦ πλατέος αὐχένος τοῦ ζῶου τὸ σῶμα τῆς μικρᾶς κόρης.

— Κύτταξε . . . τὸ παιδί . . . ἀγαπητῆ μου Ἰουλίᾳ, ἐφέλλισεν ὁ ἀτυχὴς μετὰ τρεμόνων χειλέων.

Ἡ διευδυντρία ἔμεινε ἐπὶ στιγμῆς τινος ἄναυδος. — Τί σημαίνει αὐτὸ τὸ παιδί; ἠρώτησε τέλος μόλις καὶ μετὰ βίας. — Εἰδοπλαγγνίσου το! εἶπεν ὁ Θεόφιλος μετὰ ἰκετευτικῆς χειρονομίας.

Ἡ διευδυντρία ἠγωνίζετο ν' ἀναπνεύσῃ, διὰ τῶν νεωρῶδων βραχιόνων της ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν ὑποχωρούντων πλαγίων ἐρεισμάτων τοῦ ἀνακλίντρον καὶ ἐκυψε πρὸς τὰ πρόσω με βλέμματα τίγρης, ἔτοιμοι νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τῆς λείας της.

— Φέρεῖς ἕνα ζητιανόπαιδο ἑστὸ σπῆτι καὶ θέλεις νὰ με τὸ φορτώσῃς; Εἶσαι ἑστὰ σωστά σου; ἀνέκραξεν ἡ μέγαυρα καὶ τὸ περὶ τὸ στόμα της ἀνεξάλειπτον μειδίαμα προσέλαβεν ἑκφραστικὸν φοβερόν.

Ὁ Θεόφιλος ἀφίπτευσε καὶ ἐναπέθεσε τὴν μικρὰν κόρην, ταλαντευομένην καὶ ἔχουσαν ἡμικλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸ τῆς γυναικὸς τὸν ὑποστηρίζων αὐτὴν διὰ τῶν βραχιόνων του.

— Θὰ σοῦ διηγηθῶ, ἀγαπητῆ Ἰουλίᾳ, πῶς εὐρήκα αὐτὸ τὸ κορίτσι. Μποροῦμε πολλὸ νὰ ὠφεληθῶμε ἀπὸ αὐτῆ, διότι ἔχει ταλέντο.

Ἡ διευδυντρία ἐγέλασε σαρκαστικῶς, ἀναφωνοῦσα. — Ταλέντο! Πόσαι φοραὶ σὲ ἤκουσα νὰ λέγῃς, ὅτι ἀνεκλύψες ταλέντο, καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους. Καὶ ὅμως ὅπως καὶ συ δὲν ἔχεις κανὲν προτέρημα ἑστὴν τέχνην, ἔσθῃ κι' ἐκεῖνο ὅλοι ἦσαν τευκεδέες, ἐν ᾧ σὺ τοὺς ἐνόμιζες ἀσῆμι. Τώρα τοιμᾶς νὰ φέρῃς ἑστὸ σπῆτι μου ἕνα παιδί τοῦ δρόμου, καὶ ἔχεις τὴν ἰδίαν, ὅτι εὐρήκεις πάλιν μίαν μεγαλοφυάν! Ἐξὼ ἀπὸ τὸ σπῆτι μου, γλῆγορα νὰ πῆς νὰ δώσῃς τὸ παιδί ἐκεῖ, ὅπου τὸ πῆρες!

Ὁ Θεόφιλος ἐξέγαγε τὸ φέλλιον ἐκ τοῦ θυλακίου τῆς Ἰωσηφίνας καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρα τῆς μικρᾶς κόρης. — Ἐνθυμήσου, κορίτσι μου, τί σοῦ εἶπα, ἐψιδύρισε, ὅσοι τὸ βραχιόλι ἑστὴν κυρία καὶ πέε' . . . ὡς παρακαλοῦ, ὠραία, καλὴ κυρία, μὴ με διώγῃς, καὶ πάρε τὸ βραχιόλι αὐτὸ ὡς δῶρο'.

Ἡ Ἰωσηφίνα ὕψωσε τοὺς ἐν τῷ πυρετῷ της εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε λάμποντας ὀφθαλμούς της πρὸς τὴν διευδυντρίαν καὶ μετὰ ἡδυάτης φωνῆς εἶπε. — Σοῦ χαρίζω, ὠραία, καλὴ κυρία, αὐτὸ τὸ βραχιόλι καὶ σὲ παρακαλοῦ, μὴ με διώγῃς.

Ἡ διευδυντρία ἤρπασε ταχέως τὸ κόσμημα λέγουσα. — Ἄχ, αὐτὸ εἶνε τὸ βραχιόλι τῆς Σουσσάνας! Ἐπειτα τὸ ἐκράτησεν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ παρετήρησε αὐτὸ ἐν ἐστάσει. — Τῆς τὸ ἐβγαλες ἀπὸ τὸ χεῖρι, προσέθηκε βλέπουσα ἐκ του πλαγίου τὸν Θεόφιλον, αὐτὴν τὴν φορὰν ἔκαμες φρόνιμα. Μετ' εὐαρεσκείας περιέβαλε τὸν βραχιόνό της δι' αὐτοῦ καὶ ἐξηκολούθησε σαρκαστικῶς. — Ἄν ὅμως, Θεόφιλε, νομίζεις ὅτι θὰ σοῦ συγχωρῆσῃ τὴν ἀνοησίαν με τὸ παιδί διὰ τὴν γνωστικὴν αὐτὴν πρᾶξιν σου, ἀπατήσαι φοβερά.

Ὁ γέρον ἔλυσεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου καὶ ἀφῆρσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἐφῆπιον στρώμα, τὴν δὲ Ἰωσηφίαν, ἣν εἶχεν ἐναποθέσει ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, ἐκάλυψε διὰ τοῦ στρώματος τούτου. — Ποτὲ δὲν θὰ ἠμποροῦσα ἐγὼ νὰ βγάλω τὸ βραχιόλι ἀπὸ τὸ χεῖρι τῆς Σουσσάνας, εἶπε στραφείς πρὸς τὴν σύζυγόν του, αὐτὸ δὲ ἦτο κλοπῆ. Ἡ Σουσσάνα ὅμως τὸ ἐχάρισεν αὕτη ἡ ἰδίᾳ εἰς τὸ παιδίον, ὀλίγον πρὶν . . .

— Αὕτη ἡ ἰδίᾳ τὸ ἐχάρισεν εἰς τὸ παιδί; διέκοψεν αὐτὸν ἡ διευδυντρία. Ὡ θεέ, τώρα ἔνοῦ! Αὐτὸ εἶνε τὸ παιδί της, καὶ σοῦ τὸ ἐφόρτωσε τώρα! Μὲ τὸ βραχιόλι ἐσκόπευε νὰ με πείσῃ ν' ἀναδρέψω αὐτὸ τὸ σκουληκί! Ἄ, ποτέ, ποτέ!

Πρὶν ἢ ὁ Θεόφιλος προφθᾶσῃ ν' ἀπαντήσῃ τι ἠκούσθη ἐκ τῆς θύρας τοῦ κήπου λιγυρὰ φωνή, τερετίζουσα μελωδίαν μελοδράματός τινος, καὶ μετ' ὀλίγον ἔστη πρὸ τοῦ ζεύγους τῆς διευδυντριάς, ἡ ἀοιδὸς Καρολίνα Μ . . . Ἐἶχε ξανθὴν κόμην, εὐειδὲς πρόσωπον, ὀφθαλμούς γλαυκοὺς καὶ λεπτοφύες καὶ φιλόγεων στόμα.

— Πρόεξε, κυρία διευδυντοῦ, θὰ σοῦ ρίξω μιὰ νύστιμη — βόμβα, ἀνεφώνησεν ἡ Καρολίνα καὶ ἐξέγαγεν ἐκ τοῦ ψιαθίνου πύλου της, ὃν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρῃ της ἀπὸ τῶν ἐρυθρῶν ταινιῶν του, πορτοκαλίον, ἠτοιμάζετο δὲ δι' αὐτοῦ νὰ σκοπεύσῃ κατὰ τῆς Κυρίας Θεοφίλου, ὅτε παρετήρησε τὸν παριστάμενον σύζυγον καὶ τροιμάξασα ἀφῆκε τὸν καρπὸν νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Κύριε διευδυντοῦ — ἐγυρίσατε! ἐφώνησε. Καὶ τί νέα φέρετε; . . . Ἄχ, ἐπὶ τοῦ προσώπου σας ἀναγνώσκω ὅτι ἡ ἀτυχὴς συνάδελφός μου . . .

— Δὲν ζῆ πλέον . . . συνειλήρωσεν ὁ Θεόφιλος.

Ἡ Καρολίνα ἐστηρίχθη τὸ μέτωπόν της ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ πικρῶς, ἔπειτα διασκοπομένη ὑπὸ λυγμὸν ἔλεγε πρὸς ἐαυτήν. — Τί ἀνόητος ποῦ ἦμην, νὰ προγευματίζω με τὸν ἀνδοπισπιστὴν . . . καὶ νὰ λησμονήσω ὅλος διόλου τὴν καϊμένην Σουσσάναν . . . Αὐτὸ ὅμως ἔγινε, διότι ἀπὸ τὸν φόβον, ὁ ὁποῖός δι' αὐτὴν μ' ἐβασάνιζεν, ἔπια πολλὸ κρασί. Ὡ, θεέ μου, καμμιά φορὰ δὲν ἐπίστευα, ὅτι ἡ Σουσσάνα μποροῦσε νὰ κάμῃ τοιοῦτὸ τι.

— Μὴ λησμονῆς ὅμως, Καρολίνα, ὅτι τὸ καλλίτερον φορέματὰ της τὰ κατέθηκεν εἰς διάφορα δονευστικὰ καταστήματα, εἶπε πρὸς αὐτὴν μετὰ μοχθηρίας ἡ διευδυντρία, διὰ τὸ θάνατον της θὰ πλουτίσῃ ἡ ἱματιοθήκη σου. Μὴ κλαίῃς λοιπὸν περισσύτερον παρὰ ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ ἀξιοπρέπεια . . . γελώσης κληρονόμου.

— Ὡ, κυρία! ἀνεφώνησεν ἐξοργισθεῖσα ἡ ἀοιδός, φρονῆτες λοιπὸν τόσοσιν ταπεινῶς τὴν κληρονομίαν μου; Εἶτα ἤρχισε πάλιν νὰ κλαίῃ πικρῶς καὶ μετὰ στεναγμῶν ἔλεγε. — Ἠγάπων τόσοσιν πολλὴ τὴν καϊμένην Σωσσάναν.

— Μπορεῖς τὴν ἀγάπην σου αὕτην νὰ μεταβιβᾷς τώρα εἰς τὸ παιδίον της, ἀγαπητήμου, εἶπε σαρκαστικῶς ἀνακαγγάζουσα ἡ διευδυντρία.

Ἡ Καρολίνα τὴν προσέβλεπεν ἐννεὸς καὶ τὴν ἠρώτησε. — Τί σημαίνει αὐτό;

— Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Σωσσάνα . . . ἡ ὑποκρίτρια αὕτη, ἡ ὅποια εἰς τὴν τελευταίαν της ἐπιστολὴν ἔγραψεν εἰς τὸν ἄνδρα μου, ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ ζῆσῃ καὶ νὰ ἴδῃ τὴν αἰσχύνην της — εἶχεν ἤδη ἀποκτήσει τέκνον. Δι' ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ τέκνον ἐξέλεξε αὕτη — ἀλλ' ἄς μὴ κατηγορῶμεν τοὺς νεκρούς, λοιπὸν αὕτη ἡ ἀξιολύπτως — τὸν σύζυγόν μου ὡς θετὸν πατέρα.

Ἡ Καρολίνα ἔμεινε ἐμβρόντητος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, μόλις δὲ ἴτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸν λόγον ὁ Θεόφιλος, ἤρξατο ἡ σύζυγός του νὰ λέγῃ κραυγάζουσα.

— Σιωπά, παλιόγρηρε! Ἐσθῃ εἶνε καθὼς λέγω ἐγὼ! Ὡ, ἐμένα δὲν μπορεῖς νὰ με γελώσῃς! Νά, Καρολίνα, κύτταξε, εἶπε δευκνούουσα τὸ ἀνακλίντρον, αὐτὸ εἶνε τὸ παιδί της.

Αὕτη ἔδραμε ταχέως πρὸς αὐτὸ καὶ μετὰ τρεμούσης χεῖρὸς ἐκ συγκινήσεως ἤγειρε τὸ τὴν μικρὰν καὶ ἤδη βαδέως ὑπνώττουσαν κόρην καλύπτον στρώμα. Ἰδοῦσα δὲ τὸ ἐράσιμον πρόσωπον, περιβαλλόμενον ὑπὸ πυκνῶν βοστρυχῶν, ἐψιδύρισε ἐν ἀλγεινῇ παραξῆ.

— Τὸ παιδί της . . . τὸ κοριτσάκι τῆς Σουσσάνας.

Ὁ Θεόφιλος εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ φανερώσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Καρολίαν τίς ἦτον ἀληθῶς ἡ μήτηρ τῆς μικρᾶς κόρης. Ἐλεγε δὲ κατ' ἑαυτὸν ὅτι θεωροῦσα ἡ Καρολίνα τὴν νεκρὰν συνάδελφόν της μητέρα αὐτῆς, ἤθελε τὴν προστατεύσει, οὕτω δὲ ἡ Ἰωσηφίνα ἦτον ἀσφαλῆς τουλάχιστον μέχρις ὅτου ἤθελε πεισθῆ ἡ σύζυγός του, ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ἀκόσμητος πηγή πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀορέστου πλεονεξίας της. Ἐπιλησίσσε λοιπὸν καὶ αὐτὸς τὴν Ἰωσηφίαν καὶ μόλις συγκατεῖν τὰ δάκρυά του, εἶπε πρὸς τὴν Καρολίαν.

— Δὲν εἶνε ὠμορφο παιδάκι; καὶ τὸ καϊμένο — ἔχασε τὴν μητέρα του.

— Ἐνα τέτοιο παιδί ἔμποροῦσα νὰ τὸ ἀγαπᾶ — εἰς τὴν μητέρα.

— Μπᾶ, Καρολίνα, καὶ δὲν τὸ παίρνεις λοιπὸν καὶ αὐτὸ μαζῆ με τὴν ἄλλην κληρονομίαν; εἶπε σαρκαστικῶς ἡ διευδυντρία.

— Εἰδοπλαγγνίσου τὸ καϊμένο τῶφρον, Καρολίνα, εἶπε ὁ Θεόφιλος. Πάρε τὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν σου, ἕως ὅτου βροῦμε ἄλλο κανένα τρόπο.

— Μάλιστα, τὸ παίρνω — διὰ τὸ χατηρὶ τῆς δυστυχούς μητρός του καὶ διότι τὸ ἀξιώματὸν αὐτὸ πλάσμα ἀμέσως μοῦ ἐκέρθησε τὴν καρδίαν, εἶπεν αὕτη καὶ μετὰ προσοχῆς, ἵνα μὴ τὴν ἐξυπνίσῃ, ἔλαβε τὴν Ἰωσηφίαν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Ἀμέσως ὅμως ἐγένετο σύννουσ καὶ εἶπε μετ' ἀληθινῆς. — Ἄλλὰ θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος, ὅτι εἶνε δικό μου παιδί. — εἶτα δὲ πάλιν φαιδρυνθεῖσα προσέθηκε. — Τί με μέλει; ἔστω καὶ νὰ ἦτον δικό μου, ἀδιάφορον!

— Σκέψου πρῶτα καλὰ τί κάμνεις! ἐφώνησεν ἡ διευδυντρία. Ἄν κρατήσῃς τὸ παιδί, φιλάτῃ μου, θὰ τὸ ἔχῃς πάντα μαζῆ σου, διότι ἐγὼ ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἐπιτρέψω νὰ ἦνε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ συζύγου μου.

— Ἠσυχάσατε, κυρία, καὶ εὐχαριστήθητε τουλάχιστον, ὅτι εὐρέθη προσωρινὸν ἀσυλον διὰ τὸ δυστυχὲς ὄρφανόν, ἀπήντησεν ἡ Καρολίνα, εἶτα δὲ στραφεῖσα πρὸς τὸν Θεόφιλον, σταυρώσαντα πρὸ αὐτῆς τὰς χεῖρας καὶ εὐγνωμόνως προσβλέποντα αὐτή

φωτιά. Θεέ μου, μήπως και ήνε άρρωστος; Ά, όχι, δεν πιστεύω, φαίνεται δέν κοιμήθηκε την νύκτα καθόλου και τώρα θέλει να ξαναπαρή τον ύπνο του. Τώρα όμως θα κλείσω περισσότερο το παράθυρο, δια να μη τδ ένοχλή ή ήλιος. Έσπευσε λοιπόν άμέσως προς αυτό, πρδ του όποιου έν έλλείπει παραπετάσματος έκρέματο έσθής και εξήπλωσεν αυτήν περισσότερο δια να σιάσει ήλόκληρον τδ δωμάτιον, έν τώ μεταξύ δέ έρριψεν έν βλέμμα έξω και έμειδισε φιλαρέσκως.

— Τί μεγαλοπρεπής αυτός ή κόμης Χόνιφ, είπεν έν ώ μετ' ένδιαφέροντος ήκολούθει δια τού βλέμματος έφαιπον άξιωματικών, άκριβώς κατά την στιγμήν εκείνην παρερχόμενον πρδ του παραθύρου της. — Νομίζω δει με είδε. Ίσως έλη απόψε εις την παράστασιν. Και έγω, άχ, πώς έπεισθη να πάρω την θέσιν τής καυμένης Σουσσάνας, να παραστήσω την δεσποινίδα του φρουρίου 'ς' εκείνο τδ φρικτό δράμα.

Έσπευσμένως δ' έλαβε τετραδίου τι πεπαλαιωμένον και ήρριψε ν'

άπαγγέλλη έξ αυτού: „Πλήρης όργής και ένδικήσεως όρμη έξω εις τδ σκότος τής νυκτός!“ Πιπρ! έτσι πρέπει ν' άρχίσω! Και έρριψε μακράν αυτής τδ τετραδίου. — Άπ' αυτά τίποτε δέν βγαίνει. Έγω είμαι συνειδημένη 'άν εύθυμο πουλι να τραγουδή και όχι — ταιουτοτρόπως ήδ βλάβω την θεατρικήν φήμην μου. Έπειτα δέν πρέπει κανείς να ήνε και πάρα πολύ αγαθός. Δέν 'φέρθηκα καλά ως προς τδ παιδί τής . . .

Τδ πρόσωπόν της έσκυρώσασε και προσέβλεψε τεταραγμένη την κοιμημένην μικράν κόρην. Άλλ' όμέσως πάλιν επανέκτισε τδ φιλόγελον μειδιάμα της και ανεφώνησε: — Έπειτα τί άλλο 'μπορεί να 'ργή από αυτό; Άν βαρεθώ τδ μητρικά μου καθήκοντα . . . έχω τδ δικαίωμα να τδ 'βγάλω έλος διόλου από 'πάνω μου. Είμαι προαιρετική μητέρα . . . χα . . . χα . . . χα . . . ένε πολύ νόστιμο!

(έπειτα τδ τέλος).

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

του ΣΟΠΗΓΧΑΟΥΕΡ.

Οι μεγάλοι ποιηταί μεταμορφούνται εις τά παριστάοντα πρόσωπα και έκαστος αυτών όμιλεί ώςπερ έγγαστρίμυθος, ότδ μεν δια τού ήρωος, άλλοτε δέ δια τής νεαρής και άθώας κόρης, μετά τής αυτής αληθείας και άφελείας' ούτως ή Σαξέπρη και ή Γκαίτε. Οι δευτέρας τάξεις ποιηταί μεταμορφούσι τά παριστάοντα πρόσωπα εις έκατούς, ής ή Βύρων, τότε δέ τδ δευτεραγωνιστούντα πρόσωπα μέσως συγχάκεις άνευ ζωής, όπερ έν τοίς συγγράμμασι τών μετρίων ποιητών συμβαίνει και εις αυτά άκόμη τά πρωταγωνιστούντα πρόσωπα.

Η μουσική είναι ή αληθής γενική γλώσσα, ήν άπας ή κόσμος έννοεί. Δια τούτο έν άπάσαις τάς χώραις και δι' όλων τών αιώνων άναταπαύστως και μετά μεγάλου ζήλου και προθυμίας όμιλείται, σπουδαία δέ τις και πολυσήμαντος μελωδία ταχέως διαδίδεται άνά πᾶσαν την ύψηλιον και έκγενικεύεται, ένφ ή επιπόλαιος και άσήμαντος ταχέως αποπνίγεται και αποσβέννυται, όπερ δηλοΐ ότι ν' ούσία τής μελωδίας είναι μάλλον εύκατάληπτος. Έν τούτοις δέν όμιλεί περι πραγμαμάτων, άλλα μόνον περι ήδονής και θλίψεως, και δια τούτο όμιλεί μάλλον προς την καρδιαν, έν φ προς την κεφαλήν άμέσως ούδεν έχει να είπη, κατάχρησιν δέ ποιούμεν άπαιτούντες παρ' αυτής τοιοϋτό τι, όλον συμβαίνει εις την ζωγραφούσαν μουσικήν, ήτις είναι πάντοτε άδόκιμος και άπορριπτέα . . . Άλλο βέβαια είναι έκφρασις τών παθών και άλλο ζωγραφική παράστασις τών πραγμάτων.

Εις όλας τās τάξεις τής κοινωνίας ύπάρχουσιν άνθρωποι υπερέχοντες κατά την διάνοιαν, καιτοι στερούνται πάσης παιδεύσεως και σοφίας. Διότι ή φυσικός νοός δύναται ν' άντικαταστήση σχεδόν πάντα βαθμον μορφώσεως, άλλ' ούδεμία μόρφωσις την έλλειψιν φυσικού νοϋ. Ο πεπαιδευμένος υπερτερεί βέβαια αυτών κατά τον πλοϋτον περιπτώσεων και πραγμάτων (ιστορικών γνώσεων) και φυσικών διδαγμάτων, άτινα συνέχονται καταλήθως και εύαρμοστως προς άλλα, άλλα τούτο δέν σημαίνει ότι ενεβάθυνε συγχρόνως εις την ούσιαν όλων εκείνων τών περιπτώσεων, πραγμάτων και αίστιων. Ο οξυδερκής και άγχίνους άπαιδευτος δέν έχει ανάγκην του πλοϋτου εκείνου, άρκεί αυτώ μία και μόνη περίπτωση έξ ιδίας πείρας, ίνα διδαχθή πλειότερα τών όσα δύνα-

ται να διδαχθή ή πεπαιδευμένος έκ χιλίων περιπτώσεων, ως οϋτος γνωρίζει μεν, άλλα δέν έννοεί, διότι αι όλιγαι γνώσεις του άπαιδευτου εκείνου είναι ζωσαι και έκάστη αυτών όρθώς και συνετώς κρινομένη ίσοδυναμεί προς χιλίας άλλας. Έξ εναντίας ή πολυμαθεια τών κοινών σοφών είναι νεκρά, διότι εάν δέν αποτελῆται, όπως συνηθέστατα συμβαίνει, έκ γυμνών μόνον λόγων, πάντως συνίσταται έξ άφρημένων γνώσεων, αιτινες έν τούτοις έχουσιν αξίαν μόνον δια τής παραστατικής γνώσεως του άτόμου, εις ήν αναφέρονται και ήτις επί τέλους είναι άνάγκη να πραγματοποιήση όλας τās έννοιαις. Έάν λοιπόν ή γνώσις αυτη ήνε πενιχρά και όλιγοστή, τότε ή κατέχουσα αυτην κεφαλή όμοιάζει προς Τράπεζαν, ής αι επιταγαί είναι δεκαπλάσιαι τών κεφαλαίων, διδ και τελευταίον αναγκάζεται να χρεωκοπήση.

Η σχολαστικότης γεννᾶται όταν έχη τις μικράν πεποίθησιν εις τον ίδιον νοϋν, εις όν φυσικώς δέν επιτρέπει τις τότε ν' άνεύρη άμέσως τδ όρθόν, άλλα υποτάσσει αυτον εις τον όρθόν λόγον και τούτον πανταχοϋ μεταχειρίζεται, ήτοι πάντοτε όρμάται έκ γενικών έννοιών, κανόνων και αξιωμάτων και εις αυτά κρέμαται έν τε τώ βίω και τή τέχνη και έν αυτῇ άκόμη τῇ ήθικῇ άρμονία. Έντεϋθεν εξηγείται ν' προσήλωσις τής σχολαστικότητος εις την μορφήν, τον τρόπον, την έκφρασιν και την λέξιν, αιτινες παρ' αυτῇ άντικαθιστώσι την ούσιαν του πράγματος. Ο σχολαστικός μετά τών γενικών αυτου αξιωμάτων πάντοτε σχεδόν αποτυγχάνει έν τώ βίω, δεικνύεται άφρων, άηδής, άχρηστος, έν τῇ τέχνη, δι' ήν ή έννοια είναι άγονος, παράγει μόνον άψυχα, άξεστα και φαϋλα έκτρώματα. Και έν αυτῇ άκόμη τῇ Ηθικῇ δέν δύναται πάντοτε να έκτελεσθῇ τδ όρθόν και δικαίον κατά άφρημένα αξιώματα, διότι πολλάκις αι πολυειδεις και διάφοροι περιστάσεις άπαιτούσιν έκλογήν του δικαίου, προερχομένην άμέσως έκ του χαρακτήρος αυτών. — Όταν ιδία έν ταις πολιτικαίς υποθέσεσιν αναφέρονται δογματικοί, θεωρητικοί, πολυμαθείς κτλ., έννοούνται οι σχολαστικοί, ήτοι άνθρωποι, οίτινες γνωρίζουσι τά πράγματα μόνον in abstracto, άλλ' οϋχι in concreto.

Όσημέραι ένισχύεται ή ιδέα μου, ότι πολύ όφελιμώτερον ήθελεν ελθαι δια την φιλοσοφίαν, εάν έπαυε του να

ήνε επιτήδευμα και του ν' άντιπροσωπεύηται έν τώ κοινωνικῷ βίω δια καθηγητών. Η φιλοσοφία είναι τρυφερόν και εύοσμον άνθος, φυόμενον και θάλλον μόνον εις τον έλευθερον και όρεινόν αέρα, έκφυλιζόμενον δέ και αποθνήσκον δια τής τεχνητής θεραπείας. Οι άντιπρόσωποι οϋτοι τής φιλοσοφίας έν τώ κοινωνικῷ βίω άντιπροσωπεύουσιν αυτην ως επί τδ πολύ άπαράλλακτα όπως επί τής σκηνης οι υποκριταί τον βασιλέα. Μήπως ήσαν οι σοφισταί, ους τόνον κατεπολέμει ή Σωκράτης και έχλεύασεν ή Πλάτων, άλλο τι ή καθηγηται τής φιλοσοφίας και ρητορικῆς; . . . Αι ύψισται τάσεις του άνθρωπίνου πνεύματος οϋδέποτε συμφωνούσι προς τδ επιτήδευμα, διότι ή εύγενής αυτών φύσις είναι αδύνατον να συναναμυχθῇ μετ' αυτου.

Τους συγγραφείς δύναμεθα να διακρίνωμεν εις αερολίθους, πλανήτας και άπλανεις αστέρας. — Οι πρώτοι προξενούσι στιγμιαίον κρότον, άνυψόμεν τα βλέμματα, αναφω-

νοϋμεν „ά! κύτταξε!“ και δια παντός εξηφανίσθησαν. — Οι δευτεροι, ήτοι οι πλανήται έχουσι μακροτέραν διάρκειαν. Πολλάκις εκπέμπουσι, καιτοι μόνον ένεκα τής έγγύτητός των, μαίζονα λάμπιν ή οι άπλανεις και υπό τών άδων συγγέονται μετά τούτων. Άλλ' έν τούτῳ και οϋτοι αναγκάζονται να κενώσωσι την θέσιν, συγχρόνως έχουσι μόνον δόνειον φώς και σφαίραν ενεργείας περιοριζομένην μόνον εις τούς συνοδοιπόρους των (συγχρόνους). Πλανώνται και άλλάσσονται, τδ πᾶν εις αυτους είναι πορεία διαρκούσα επί τινα έτη. Άλλ' οι τρίτοι είναι άμετάβλητοι, μένουσι προσηλωμένοι εις τδ στερέωμα, έχουσιν ίδιον φώς, δι' άπάσας τās εποχάς έχουσι την αυτην ενεργείαν μη μεταβάλλοντες οϋφιν ένεκα τής τροποποιήσεως τής ήμετέρας απόψεως, διότι δέν έχουσι παράλλαξιν. Αυτοι δέν άνήκουσιν ώςπερ οι άλλοι εις έν και μόνον σύστημα (έθνος), άλλ' εις τον κόσμον. Άκριβώς όμως δια τδ ύφος τής θέσεώς των τδ φώς των γίνεται όρατόν εις τούς κατοίκους τής γῆς ως επί τδ πολύ μετά παρέλευσιν πολλών ετών.

ΤΕΧΝΗΤΑ ΟΝΕΙΡΑ.

Κοιμώμενος — έν όνειροις — έχει ή άνθρωπος ίδιον κόσμον, ένφ απ' εναντίας έν τῇ έργηγόρσει λαμβάνει μέρος έξ ίσου τοίς άλλοις ανθρώποις εις τον κόσμον τών αισθησεων. Όταν όνειρεύομαι, οϋδεις άλλος δύναται να ίδη τδ όνειρον, όπερ έγω βλέπω, όπως έξ άλλου και έγω άγνωσ τās εικόννας, αιτινες παριστανται εις τούς οφθαλμούς ενός άλλου.

Τί συμβαίνει άρα γε εις τον κόσμον τών όνειρων, τον όποιον έκαστος πλάττει δι' έκαυτον; Δύναται τις να είπη μετά του Λουκιανου τδ όμηρικόν εκείνο

Θεός μοι επήλθεν Όνειρος άμβροσίην δια νύκτα

ή έξαρτώνται τά όνειρα από του έξωτερικού κόσμου, έξ οϋ αποσπάται ή ύπνώτων δια τής καύσεως τής ενεργείας τών αισθησεων, άμα ως έπελθη κόματος αυτών;

Περι τούτου δύναται να δώση ήμιν πληροφορίας ή πείρα και ν' παρατήρησις. Κατορθούντες να επηρεάσωμεν την πορείαν τών όνειρων δι' έξωτερικών επενεργειών, δι' ερεθισμών επί του ύπνώττοντος, εξαγομεν τδ συμπέρασμα, εάν κατ' αυτας ανακαλυφθώσιν όμαλότητες τινες, ότι τά όνειρα συνέχονται μετά του συνήθους κόσμου τῆς αντιλήψεως και ότι δέν είναι αποκαλύψεις ύπερφυσικών ενεργειών.

Και πράγματι δια τής παρατηρήσεως άπεδείχθη ότι πολλά όνειρα είναι συνέπεια έξωτερικών ερεθισμών επί τών ύπνωττότων αισθητηρίων οργάνων. Κατά τον ύπνον είναι κεκλεισμένοι οι οφθαλμοί, οϋτω δέ αίρεται ή ενεργεία του έξωτερικού φωτός επί του άμφιβληστροειδούς χιτώνος. Έν τούτοις όμως ζωηρόν και αίφνιδίως επί τών κεκλεισμένων βλεφάρων πίπτον φώς δύναται να διεγείρη τδ όπτικόν νεϋρον και την συνείδησιν. Αι άκτίνες τής σελήνης, αι πίπτουσαι επί του ύπνώττοντος, γίνονται πολλάκις αίτια όνειρων, καθ' α ή κοιμώμενος βλέπει ήλιοφώτους χώρας, θρησκοι δέ νομίζουσιν ότι βλέπουσιν οϋρανίαν δόξαν.

Έξωτερικοί θόρυβοι μη όντες άρκούντως ισχυροί, όπως άφυπνίσωσι τον καθεύδοντα, προκαλούσιν όνειρα, ή ήχος κώδωνος, ή κρότος ώρολογίου διεγείρουσι την φαντασίαν αυτου.

Ο Άλφρεδος δέ Μωρϋ επεχειρήσας επ' έκαυτου πολλά πειράματα, όπως άνεύρη τδ αποτέλεσμα έξωτερικού ερεθισμού επί του πνεύματος κατά την διάρκειαν του ύπνου, διηγείται ότι οι κραδαμοί μικράς λαβίδος παρὰ τδ οϋς του καθ' όν χρόνον έκοιμάτο, προϋκάλουν παρ' αυτώ όνειρα, καθ' α ήκουε κώδωνας, θορύβους και συμβάντα τής επαναστάσεως.

Όσμη άνθέων έν τώ δωματίῳ εύκόλως προκαλεί όπτασίας θερμοκηπίων, κήπων και τροπικών χωρών. Ο κοιμώμενος νομίζει ότι δέν όσφραίνεται, άλλ' ότι βλέπει τδ εύοσμον άνταιμίμενον και τās τούτου αναμνηστικας εικόννας. Οϋτω π. χ. ή όσμη θυμιάματος προκαλεί την άνάμνησιν νεκρικής έκφορας και ή εύωδια άρωματικού τινος βουστου σωματοποιεί την φανταστικήν μορφήν προσώπου, όπερ συνήθως φέρει επ' έκαυτου την όσμήν ταύτην.

Άλλα μεγάλην σπουδαιότητα έχει τδ αισθημα τής άφῆς. Όταν εκίζονται τὰ χείλη νομίζει τις καθ' ύπνου ότι αποσπάται εις του προσώπου του πισσώδες έμπλαστρον. Ο Ίωάννης Σουλλϋ ήγέρθη ποτέ έκ φοβεροϋ όνειρου με την πεποίθησιν, ότι είχε ψάσει έν τῇ κλίνη του ζηννη χείρα. Μετά πολλὰς έρεύννας και φοβεράς ύπονοίας εδρεν, ότι κατέκειτο εις την δεξιάν πλευράν και είχε δράξει την καρπὸν τής δεξιάς χειρός, ήτις είχε καταστή άναίσθητος δια τής πίεσεως του σώματος.

Οι φυσιολόγοι εξηγούσι τδ αισθημα τής καταπτώσεως εις βαθύ βάραθρον δια τής καθ' ύπνου αυτομάτου εκτάσεως του ποδός. Ταραχαί τών αναπνευστικών κινήσεων προκαλούσι την γνωστήν έν όνειρῳ πτῆσιν. Όταν τδ στόμα και οι βύθωνες βαθέως κοιμωμένων ανθρώπων αποφραχθώσι δια τών ύφασμάτων τῆς κλίνης, γεννᾶται άσθμα, έρύθρωσις του προσώπου, προσπαθούσι δέ οι ύπνώττοντες ν' απορρίψωσι τδ καλύμματα. Μετά την άφύπνωσιν διηγείται ή όνειρευθείς, ότι ήσθάνετο εφιάλτην επί του στήθους του ή ότι άγρίον ν' ήθιρον προσεπάθει να τον καταβάλῃ.

Πρδ πάντων παραδοξος και άξιοσημειώτος είναι ιστορία, ήν άφηγείται ήμιν ή Scherner περι ενός νεανίου, όστις ήγάπα μεν περιπαθώς νεανίδα τινε, άλλα δέν άντηγαπάτο ύπ' αυ-

της. Ο νέος αυτός κατώρθωσε να φθυρρίζεται τὸ δνομά του εἰς τὸ οὐδ κοιμωμένης τῆς ἐρωμένης του. Μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ πολλοῦ χρόνου ἤρξατο πράγματι ἡ νέα αὐτῆ Γαλάτεια νὰ ὄνειρευται ἀκουσίως τὸν πανοῦργον ἐραστὴν, ὅτῳ δ' ἐπῆλθε βαθυμῆδον καὶ ἀνεπαισθήτως καὶ εὐτυχῆς μετατροπῇ τῶν αἰσθημάτων τῆς νεάνιδος.

Ἡ νοσηρὰ ἐπίτασις τῶν ὀνείρων ἐκδηλοῦται ὡς ὑπνωτισμός. Ὁ ὑπνοβάτης οὐδὲν γινώσκει μετὰ τὴν ἐγερσιν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν, ἃς ἐπετέλεσεν ὄνειρουμένος. Ἐνίστε μάλιστα αἱ ἐνεργεῖαι τοῦ εἶνε τὸσον συνεπεῖς καὶ λογικαί, ὥστε ἡ ὑπαρξίς του εἶνε πράγματι διπλῆ. Διηγούνται ὅτι νέος τις ἐπεχείρησεν ἐν ὑπνοβασίᾳ ν' αὐτοκτονήσῃ, ἐγερθεὶς δὲ τοῦ ὕπνου μετὰ φρίκης ἤκουσε τὸ γεγονός καὶ ὅμως πάλιν ἐπανέλαβε τοῦτο ἐν δευτέρᾳ ὑπνοβασίᾳ. — Μαθητευόμενος τις νεανίας ἐνόμιζεν ἐν ὑπνοβασίᾳ ὅτι ἦτον εὐπορος οἰκογενειάρχης κατὰ πᾶσαν δὲ νύκτα ἐπαίξε τὸ πρόσωπον τοῦτο μετὰ μεγάλης ἀκριβείας καὶ δεξιότητος, ἐν ᾧ γρηγορῶν οὐδεμίαν αἰσθησὶν εἶχε τοῦ πράγματος. Ἡ μνήμη του ἄρα ἦτο διπλῆ, διότι ἡ μὲν ἐσχετιζέτο πρὸς τὰ καθ' ἡμέραν καὶ συνήθως γινόμενα, ἡ δὲ πρὸς τὰ ἐν ὄνειρῳ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτελούμενα.

Καὶ ἡ κατάστασις ἀκόμη αὕτη δύναται νὰ προκληθῇ διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἰς κατάλληλα πρόσωπα, ὡς ἀπεδείχθη διὰ νεωτέρων ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν. Ἀσθενῆς τις γυνὴ ὑπεβλήθη εἰς τεχνητὸν ὑπνωτισμόν, ὥστε δὲν ἀνεγνώριζε

πλέον τοὺς περὶ αὐτήν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἦτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἡδύνατο μετὰ μεγίστης εὐκολίας νὰ μετρήσῃ τοὺς παρόντας ἐθεωρεῖ ὅμως αὐτοὺς ἄλλους ἢ οἳοι πραγματικῶς ἦσαν. Εἷς ἐξ αὐτῶν τῆ ὑπεσχέθη, ὅτε ἤρχισε νὰ παραπονήται διὰ τὰ χρέη τῆς, ἄτινα παρέχον αὐτῇ πολλὰς ἀμηχανίας καὶ ἐνοχλήσεις, ὅτι ἤθελε πληρῶσαι αὐτά. Συνελθούσα εἰς ἑαυτὴν ἠγνόει παντάπασιν τὰ συμβάντα ταῦτα καὶ ἠρνεῖτο ἰσχυρογνομόνως τὴν ὁμολογίαν τῆς. Ὅτε ὅμως πάλιν ὑπεβλήθη εἰς ὑπνωτισμόν καὶ τῆ ὑπέμνησαν τὰ χρέη τῆς, εἶπε μετὰ περιφρονήσεως: „Ναί, νεωστὶ μοι ὑπεσχέθη κύριός τις νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη μου, δὲν ἐκράτησεν ὅμως τὸν λόγον του.“

Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν ὑπῆρχεν ἡ διπλῆ μνήμη, ἡ μὲν διὰ τὴν ἐν ἐγρηγόρσει, ἡ δὲ διὰ τὴν τεχνητῶς προκληθεῖσαν ὑπνοβατικὴν κατάστασιν. Ἡ πείρα καὶ ἡ παρατήρησις καταδεικνύουσιν ἐναργῶς ὅτι κατὰ τὰς περιστάσεις οὐ μόνον ὄνειρα, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπνοβασίᾳ δύνανται νὰ προκληθῶσι καὶ ἐπηρεασθῶσιν ὑπὸ ἐξωτερικῶν ἐρεδισμῶν καὶ ὅτι εἶνε δυνατὴ ἡ ἀκριβῆς ἐρευνα τοῦ ὄνειρου. Ἡ ἀναδίφησις τοῦ ἐν ὄνειροις βίου εἶνε προσέτι καὶ ἀναγκαία εἰς ἐξήγησιν τῶν ἀμυδρῶν ἐκείνων ἐκφάνσεων τοῦ ψυχικοῦ βίου, αἵτινες ὁμοιάζουσι μὲ ὄνειρα ἐν ἐγρηγόρσει, ὡς αὐτοὶ ἀνηράσθητις ἐκ τῆς πραγματικότητος, καίτοι δὲν κοιμῶνται τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, καὶ αἵτινες κοινῶς χαρακτηρίζονται ὡς παραφροσύνη.

Σ. Ζ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΕΣΠΕΡΙΑΣ.

εωτέρων εἰδήσεων συγκομιδῆν οὐδεμίαν ἐπεχειρᾷ, συστηματικῶς ἀποφεύγουσα, ὡς γνωρίζεις, τὴν παράθεσιν εἰκαστῶν καὶ γεγονότων, ὅπως ἀσέτων πρὸς τὰ ἡμέτερα πράγματα καὶ καθήκοντα. Ἡ σύγκλησις τῆς ἀγγλικῆς ἐφεδρείας, αἱ εἰρηνικαὶ μεσολαβήσεις τοῦ γερμανοῦ Ἀυτοκράτορος καὶ αἱ ρωσικαὶ περὶ φιλικῆς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν συνεννοήσεως διαβεβαιώσεις οὐδὲ ἄλλως ἠραΐωσαν τὴν πυκνότητα τῶν πολιτικῶν νεφῶν, διαρκῶς ἀπὸ τινος ἐπασιλούντων τὴν παγκόσμιον ἡσυχίαν, οὐδὲ συνετέλεσαν ὅπως κατ' οὐδὲν νὰ με παραπέσωσιν εἰς πολιτικὴν πολυλογία, ἀνδ' ἤς πάντοτε ἐγὼ προϋτίμησα τὴν ἐξῆς διάφορον.

Οἱ στεφανῖται ἐν Ὀλυμπίοις ἀγῶνες εἶνε τὸ χαρακτηριστικώτερον ἴσως γνώρισμα τῆς εὐγενείας καὶ τῆς φιλοτιμίας τῶν προπατόρων ἡμῶν, τοσαύτην ἀποδοιδόντων ἀξίαν εἰς ἀπλοῦστατον τιμητικῶν σημείων, εἰς ἐλαίᾳς στέφανον. Τὸ γενναῖον τοῦτο φρόνημα παρέστῃσεν ὁ Ἡρόδοτος διὰ τῆς ἀργίλης ἐκείνης πρὸς τὸν Μαρδόνιον, τοῦ πολέμου ἀσύνετον αἴτιον, ἀποστροφῆς ἐνδὸς τῶν περὶ τὸν μέγα βασιλέα μεγιστάνων κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ Εἰρέξου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείαν. „Κοῖους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγεσ μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ὄγωνα ποιεῖνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς;“ Ἀπέριπτον, ἀλλ' ἀκριβῆ τῶν ἀγῶνων ἐκείνων περιγραφὴν εὐρίσκεις ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐν δὲ τῇ εἰκόνι τῆς Κλειοῦς αὐτὸ τὸ πεδῖον τῆς Ὀλυμπίας καὶ τοὺς ἀγῶνας, ὡς ἐτελοῦντο οὗτοι κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς ἑλληνικῆς ἐν πολέμοις καὶ τέχναις ἐπιδόσεως· ἀπειρα ἀριστοτεχνήματα, ἱερά, βωμοί, ἀγάλματα καὶ στήλαι κατεκόσμηον τὸ φύσει μαγευτικώτατον ἐκεῖνο χωρίον, καταστήσαν ἐν ἐκ τῶν θαυμάσιων τῆς τότε οἰκουμένης καὶ ἀξίον τῆ ἀληθείας τῆς χάριτος, τῆς εὐφύας καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ἔθνους, τοῦ συνερομένου ἐνταῦθα, ἵνα τελήσῃ τὴν ἐπιφανεστάτην τῶν πανηγύρεων αὐτοῦ. Ἔργον τοῦ δαιμονίου Φειδίου, ὄργανον τοῦ ὑπεράτατου τῶν θεῶν ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, ἀνέκειτο ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, περὶ οὗ ἡ σύγχρονος Μοῦσα ἔλεγε:

Ἡ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανόθεν, εἰκόνα δειξάν Φειδίῳ, ἡ σὺν' ἔβης τὸν θεὸν ὀρόμενος. Καὶ τοὺς μὲν νικητὰς ἐξῆμειν ἡ Πυθαρικὴ λύρα, τοὺς δ' ἐν τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ ἀνεγειρομένους ἀνδριάντας αὐτῶν ἐπέγραψεν ὁ μέγας ποιητῆς Σιμωνίδης.

Μιλανὸς τόδ' ἀγαλμα καλοῦ καλόν, ὃς ποτὶ Πίῳ ἐπτάκις νικήσας, ἐς γόνατα οὐκ ἔπεσεν.

Οἱ δαιμονιακοὶ ἀγῶνες ὑπῆρχαν μακροβυτέρως τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, 394 ἔτη μετὰ Χριστὸν ἐξακολοουθήσαντες. Ὁ παρακείμενος ναὸς ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἀλιόβητος, μέχρις οὗ βαρβαρικαὶ χεῖρες κατέδρασαν, ὅτι δὲν εἶχον καταρριφθεὶς συγχρόνως σεισμοί. Τότε ὁ Ἄλφειος διέρρηξε τὰ παρημελημένα προκείμενα καὶ ἐκύλισεν ἄμμιον καὶ ἴδεν ἐπὶ τῶν διβερωδῶν ἐκείνων ἐρειπίων, τὰ ὅποια ἀνέσκαψε πρῶτος ὁ ἐξοχος τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας ἐρευνητῆς Ἐρνέστος ὁ Κούρτιος.

Ἀπὸ τῶν κλασικῶν ἀναμνήσεων μετῴγεσσι διὰ τῆς ἄλλης εὐαγγελικῆς εἰκόνας εἰς τὰ ὑψηλά τῆς θρησκείας ἡμῶν διδάγματα, ἀπὸ τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων, ἐν οἷς ἐρριωνέτο τὸ σῶμα καὶ ἐκρατύνετο τὸ φρόνημα ὀδηγεῖσαι εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τοῦ βίου πάλιν, καθ' ἣν μορφοῦται ἡ καρδιά καὶ ἐξαγίνεται ἡ ψυχὴ. Τὴν φύλιν περὶ ἠθικῆς θεωρίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ὁ χριστιανισμὸς διὰ περιπέθεστών παραβολῶν καὶ ἄλλης ὑπερανθρώπου οἰκονομίας κατέστησεν ἐν τῇ πράξει προσιτὴν παντὶ φίλῳ τῆς ἀληθείης ἀρετῆς, δι' ἑλληνικῆς δὲ χάριτος περιβαλὼν τὰ κείμενα τῶν διδαγμάτων τοῦτων παρέσχε καὶ εἰς τὴν τέχνην τὰς γραφικωτέρας παραστάσεις. Γνωστὴ σοὶ ὑπάρχει ἀναμφιβλῶς ἡ μέχρι τινὸς ἐπικρατήσασα ἐκεῖνη παράδοσις, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἐθεωρεῖτο ὡς ἐπαγγελθεὶς καὶ τὸν ζωγράφον, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἔχει λόγον τινὰ ὁ τοιοῦτος ἱστορικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ θεοῦ. Συγγραφῶδες, ἐξηγούμενος διὰ τῆς ἐν τοῖς κειμένιοις τοῦ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίου πληθῆος ἀλληγορικῶν εἰκόνων, μετ' ἀπαραιμίου τέχνης καὶ ἐμπνευσμένης χάριτος ζωγραφισμένων. Μία τῶν κατανοητικωτάτων τούτων παραβολῶν εἶνε καὶ ἡ τοῦ πλοῦσιου καὶ Λαζάρου τοῦ πτωχοῦ, χορτανομένου μὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐκ τῶν ψυχίων τῆς τραπέζης τοῦ εὐφρανομένου Κροίσου, ἀλλ' ἀξιώθεντος μετὰ θάνατον ἀμοιβῆς, ἢ ματαίως ἐφθόνη ὁ ὀδυνώμενος ἐν τῷ Ἄιδῃ πλούσιος.

Εἶνε φοβεραὶ τῆς ὄντι αἱ πρόοδοι, αἵτινες καθ' ἐκαστὴν γίνονται εἰς τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ πόλεων συγκοινωνίαν. Ἐπαύσε βε-

βαίως πλέον, φιλάτη μου, ν' ἀπορῆς ἐπὶ τῇ ἐφευρέσει τοῦ τηλεφώνου κλπ. ἀλλὰ φανταζομαι ὅποσον ἐκπληξὴν θὰ αἰσθανθῆς, ὅταν ἴσως ἀκούσῃς παρ' ἐμοῦ πιστοποιουμένην τὴν εἰδήσιν, ὅτι μεταξὺ Παρισίων καὶ Βρυξελλῶν σκοπεῖται νὰ συστηθῇ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία, δι' ἣς ἐντὸς ἡμισείας μόνον ὥρας (οὐχὶ ἡμέρας) θὰ διαβιβάζωνται ἐπιστολαὶ ἀπὸ τῆς μᾶς πόλεως εἰς τὴν ἄλλην. Ὡς βλέπεις ὁ κόσμος, τῆς Ἀνατολῆς ἴσως μόνως ἐξακουμένης, ἀπεφάσισεν ἱπτάμενος πλέον νὰ δευρὴ πρὸς τὴν πρόδον, ἀπέναντι δὲ τοιοῦτων κατορθωμάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ἄλλο παρὰ ν' ἀναφωνήσῃ . . . τί ἔχει νὰ γίνῃ!!

Ἐν τούτοις μετ' ἄλλας τὰς προόδους των καὶ τὸ μᾶλλον θεωρητικῶν πνεύμα των οἱ Εὐρωπαῖοι οὐδέποτε ἴσως θὰ δυνήσασιν νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς τοὺς Ἀμερικανούς, ὧν ἡ πρακτικὴ ἀγχινοία καὶ ἐκτακτὸς δραστηριότης σχεδὸν καθ' ἐκαστὴν ἐκτελέει ἔργα, τέως ὡς θαύματα ἀπίστευτα θεωρούμενα. Διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν ἄλλων ἀποστάλων τῆς διανοητικῆς τῶν ἐθνῶν ἐνεργείας μεβαίως μανθάνεις καθ' ἡμέραν πολλὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν προόδων τῶν Ἀμερικανῶν, οὐχ ἦτον ὅμως νομίζω ὅτι δὲν θὰ σοὶ εἶνε ἀδιάφορος εἰδήσις ἀφορῶσα τὴν ἐλευθεριότητα καὶ τὰ ὑπερόργα ποσά, ἃπερ δαπανῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ἀντίποδας ὑπὲρ τῶν ἐνδιατημάτων τῶν Μουσῶν, καὶ μάλιστα ἀρ' οὗ δὲν ἐλησμένης ἀκόμη τὸ οἰκοδόμημα τοῦ σχολείου, ἐν ᾧ ἐξεπαιδεύθησιν καὶ ἴσως μέχρι τῆς σήμερον αἰσθάνεσαι τὰς συνεπείας τῶν ταλαιπωριῶν, ἃς ἐν αὐτῷ ὑπέστης. Ἡ φαρμακευτικὴ Σχολὴ τοῦ Χικάγου θὰ ἔχη τὴν πολυτελεστάτην καὶ κομμοπρεπεστάτην αἰθούσαν παραδόσεως ἐξ ὅλων τῶν Πανεπιστημίων καὶ Σχολῶν τοῦ κόσμου. Ἡ αἰθούσα αὕτη εἶνε κατεσκευασμένη κατὰ τὸν νεώτατον θεωρητικὸν ῥυθμόν, αἱ σειραὶ τῶν ἐδρῶν καὶ τὸ ὑπερφόν εἶνε ἐπίσης ἀμφοτερικῶς διατεταγμένα, δύνανται δὲ νὰ περιλάβωσι 560 ἀκροατὰς. Τὰ καθίσματα εἶνε πλατεῖα μετὰ ἐλικοειδῶν ἐλατηρίων, ὑπαγωνίων καὶ μικρῶν σκαμνίων διὰ τοὺς πόδας, ἔχουσι δὲ καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς θυλάκιον, ἐν οἷς δύνανται ν' ἀποτεθῶσι βιβλία καὶ τεύχη διὰ σημειώσεις. Ἡ ἔδρα τοῦ καθηγητοῦ ὑψηλοτέρα οὐσα τοῦ συνήθους εὐρίσκειται ἐπὶ θέσεως, ὀρθοειδῆς καθ' ἑαυτὴν τοὺς τοὺς ἀκουστικῆς. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ βήματος εὐρίσκονται αἱ θύραι, αἱ ἀνοῦσαι εἰς τοὺς θαλάμους τῶν καθηγητῶν τῆς χημείας καὶ τῆς φαρμακολογίας, ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχουσι πρόχειρα πάντα τὰ ἀναγκαῖα παρασκευάσματα καὶ τὸ ὕδρον πρὸς ἐπεξηγήσιν καὶ διασάφισιν τῶν διδασκομένων. Ἐν τῷ εἰς ἀπάντας τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νεωτέρων χρόνων ἀνταποκρινομένῳ ἐργαστηρίῳ δύνανται ἐν ἀναπαύσει νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τοὺς 100 φοιτητὰς.

Προϋθεμένη, φιλάτη μου, ὡς σοὶ ὑπεσχέθη ἡδὴ, νὰ ἐπιχειρήσω ἐνταῦθα σύντομον τινα ἱστορικὸν ἔκθεσιν τῶν Συρμῶν τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἀρχαιότητος, λυποῦμαι πολὺ ὅτι δὲν δύναμαι συγχρόνως νὰ παραθέσω καὶ ἐπεξηγητικὰς τινὰς εἰκόνας, ἀλλὰ θὰ προσπαθῶ νὰ ἐπανορθώσω τὴν ἔλειψιν ταύτην δι' ὅσον ὀδὸν τε σαφοῦς περιγραφῆς, ζητῶ δὲ συγγνώμην καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων φίλων μοι Ἑλληνίδων, ἃν ἐνίστε φανῶ ὅτι γράφω ἄρθρον μᾶλλον ἀρμόδιον δι' ἀρχαῖον συρμικὸν περιοδικόν.

Ὅσακις σήμερον γίνεται λόγος περὶ ἑλληνικῆς στολῆς, πάντοτε σχεδὸν ἐνοεῖται ὁ ἱματισμὸς ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῦ ὡς πρὸς μὲν τὰ γυναικεία ἐνδύματα ὀραμοστῆρ ἄπεικασίαν βλέπομεν εἰς τὰς παρθένους τοῦ ἀετώματος τοῦ Παρθενῶνος ἢ εἰς τὰς Καρμάτιδας τοῦ Ἐρεχθίδου, ὡς πρὸς τὴν ἀνδρικήν δὲ στολὴν, εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Σοφοκλέους ἐν Αταρανῳ. Ἄλλ' ἡ στολὴ αὕτη ἐσφαλμένος λέγεται ὅπως ἑλληνική, διότι οὕτε καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα ἦτον ἡ αὕτη, οὕτε ἔμεινεν ἀπαράλλακτος δι' ὅλης τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἐν πρώτοις εἶνε κυρίως μόνον ἀττικῆ, ἀδιάφορον ἂν ἐξ Ἀθηνῶν διεδόθη καὶ ἀνὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγένετο κοινή, ἔπειτα ἐπεκράτει κατὰ τὴν κυρίως λεγομένην „κλασικὴν“ τῶν Ἀθηνῶν ἐποχὴν, ἦτοι κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ πέμπτου π. χ. αἰῶνος καὶ μετέπειτα, κατὰ τοὺς προηγηθέντας δὲ αἰῶνας βραδέως καὶ βαθμυδῶν ἐξ ἀρχικῶς λίαν διαφόρου στολῆς εἶχεν ἀποκτήσει τὸ ἀρμονικὸν ἐκεῖνο κάλλος καὶ τὴν ἀπλότητα, ἣν καὶ σήμερον ἐτι διακίως θαυμάζομεν. Ἡδὴ δὲ τολμήσω νὰ προβῶ μέχρι τῆς γεννήσεως ἡ μᾶλλον τῶν προδρόμων τῆς στολῆς ταύτης, θὰ δώσω δὲ εἰς ἡμᾶς τὰς γυναῖκας τὰ πρωτεῖα, οὐχὶ ἐξ ἐγωισμοῦ βεβαίως, ἀλλὰ διότι ἡμεῖς, ὡς τὸ ὁμολογήσομεν πλέον, πρὸ πάντων ὑποφρονομεν τὴν τυραννίαν τοῦ Συρμοῦ, εἴμεθα δὲ καὶ αἱ μόναι ἔνοχοι, ἂν ἡ δεσποτεία αὐτοῦ κατέστη τὸσον ἀναπόδραστον καὶ ἀκαμπτόν.

Αἱ παλαιόταται εἰδήσεις, ἃς ἔχομεν σήμερον περὶ τῆς στολῆς τῶν ἑλληνίδων, εὐρίσκονται ἐν τοῖς ποιήματι τοῦ δεσπείσου Ὀμήρου. Ἐν τούτοις, ἂν καὶ ἡμεῖς ἐσυνειδίσταμεν νὰ φανταζώμεθα τὴν Ἑλένην, τὴν Πηνελόπην καὶ ἄλλας τὰς ἄλλας ἡρώιδας τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, ὅπως παρασιάζουσαν αὐτὰς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν αἱ γραφίδες τοῦ Φλάξιμου, τοῦ Γενέλλη καὶ τοῦ Πρέλλερ, αἱ ἐρευνᾶν τῶν νεωτέρων χρόνων ὅμως ἀπέδειξαν ἀρκούντως τὸ ἐλλειπὲς καὶ τὸν ἀναχρονισμόν τοῦ ἱματισμοῦ τούτου. Ὁ W. Helbig διὰ τῶν λίαν διδακτικῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν περὶ τοῦ ὁμητικοῦ ἔπους, ἃς ἐσχάτως ἐδημοσίωσεν ἐνταῦθα, ἀπέδειξε μέρος μὲν δι' ἐπιμε-

λοῦς ἐξετάσεως τῶν οἰκείων χωρίων τοῦ ποιητοῦ, μέρος δὲ διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων πρὸς τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐτρουσκικὴν τέχνην, ὅτι τὰ ἐνδύματα τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς, ἣν περιγράφει ὁ Ὀμηρος, εἶχον μᾶλλον ἀνατολικὴν χαρακτῆρα. Ὁ πέπλος, ὃν ἔφερον αἱ ὁμηρικαὶ γυναῖκες, δὲν ἦτο λοιπὸν ἄλλο τι ἢ χιτῶν συνερραμῆνος καὶ ἔχων ἀνοήματα διὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς βραχίονας, ὡς βλέπομεν τοῦτο καὶ εἰς τὰ ἀρχαιοτάτα ἀγγεῖα. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος μέχρι τῆς ὀφύος ὁ πέπλος προσρημόζετο ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ σώματος περισφίγγων αὐτό, κάτωθεν δὲ τῆς ὀφύος ἐπιπτεν ἀνευ πτυχῶν καὶ ὁμοίως στενὸς μέχρι τῶν σφυρῶν. Ἡ σχισμὴ διὰ μέσου τῆς ὀφύος ἐφόρον τὸν πέπλον ἦτον εἰς τὸ μέσον καὶ κατὰ μήκος τοῦ στήθους, συνεκλείετο δ' ἐνταῦθα διὰ πορπῶν ἢ περονῶν. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο εἶνε λίαν παραδόξον, διότι οὐδέποτε εἰς τοὺς κατόπιν χρόνους γίνεται ὑπὸ τῶν Ἑλληνίδων χορτῆς περονῶν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἐν ᾧ ἀρ' ἑτέρου εἰς ἀγάλματα ἀνατολικῆς καταγωγῆς συγχρόνως ἀπαντᾷ τοῦτο.

Περὶ τοῦ ἱματισμοῦ τῶν γυναικῶν κατὰ τὰς μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἐκατονταετηρίδας μέχρι τῶν χρόνων τῶν Περσικῶν πολέμων ὀλίγας ἔχομεν γραπτὰς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος (ἐν V, 87 καὶ ἐξ.) ἀφηγεῖται ὅτι κατὰ τινα ἀτυχῆ ἐκστρατεῖαν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εἰς καὶ μόνως Ἀθηναῖος κατώρθωσε νὰ σωθῇ ζῶν καὶ ν' ἀναγείλῃ τῇ πόλει τὴν συμφορὰν. Τότε δὲ αἱ Ἀθηναῖαι, ὧν οἱ ἄνδρες εἶχον φρονεθῆ, τὸσον ὀργισθῆσαν καὶ ἐξεμάνθησαν κατὰ τοῦ αἰσθητῶς ἐνδὸς τοῦτου, ὥστε ἐπιτεσοῦσαι κατ' αὐτοῦ, τὸν ἐφρόνευσαν διὰ τῶν βελονῶν τῶν ἱματίων των. Τούτουθεν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν διὰ νόμου νὰ μεταβάλλωσι τὴν γυναικείαν στολήν, ἀντὶ δὲ τῆς ἀρχῆς τότε ἐπικρατήσασας δωρικῆς, λίαν συγγενοῦς τῇ καρδιακῇ, νὰ ἐισαγάγωσι τὴν ἰωνικὴν, ἀποτελουμένην ἐκ λινοῦ χιτῶνος, δι' ἣν οὐδεμίαν χρῆσιν βελονῶν ἐγένετο. Ὁ Ἡρόδοτος προσδέτει κατόπιν ὅτι κυρίως εἰπέην ἡ στολὴ αὕτη δὲν ἦτον ἰωνική, ἀλλὰ καρική, διότι κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἡ γενική καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλλάδα στολὴ ἦτον ἐκεῖνη, ἦτις καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξῆ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζετο δωρικῆ. Αὕτη λοιπὸν καθ' ἑαυτὴν φανόμενα συνίστατο ἐκ τεμαγίου ὑφάσματος, κρατούμενον ἐπὶ τῶν ὤμων διὰ περονῶν, ἀριστερότερον δὲ ἀπὸ τοῦ ἄνω ἀκροῦ μέχρι τῆς ὀφύος συνερραμῆνον καὶ ἐκείθεν πρὸς τὰ κάτω ἀνοικτοῦ. Ὁ ἰωνικὸς χιτῶν, ὃν μετὰ τὸ ἀπευκταῖον ἐκεῖνο ἠναγκάσθησαν νὰ φορέσωσιν αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηνῶν, ἦτον ἐξ ἐναντίας συνερραμῆνος καὶ χειριδιώτος, ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὸν δωρικὸν ἦτο λίαν μακρὸς καὶ πτυγώδης, καὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην εἶχε περονῶν ἢ βελονῶν, ὅπως κρατηθῆ ἐπὶ τοῦ σώματος. Ἐν τούτοις, ὅπως δὲν δύναμεθα ν' ἀρηθῶμεν ὅτι εἰς πολλὰ ἀγάλματα βλέπομεν καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην στολήν καὶ πρὸ πάντων τὴν πρῆτην ἐν τῇ κυρίως δωρικῇ τέχνῃ (τὴν στολὴν τῆς Ἀρτέμιδος, τῶν Ἄμαθων κλπ.) οὕτω δὲν δύναμεθα νὰ μὴ ἀπορήσωμεν, ὅταν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀρχαιοτάτων ἀγαλμάτων καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐπὶ τῶν ἀγγείων εἰκόνων οὐ μόνον μηδεμίαν παρατηρούμεν μεταβάσιν ἀπὸ τῆς δωρικῆς ταύτης στολῆς εἰς τὴν ἰωνικὴν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων τούτων μνημῆων ἀπαντῶν γυναικῶν ἱματισμὸς οὐδεμίαν ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἄλλαν ὡς δωρικὴν χαρακτηριζομένην ἐνδυμασίαν. Οὗτος συνίσταται ἐκ στενοῦ καὶ περὶ τὰ ἰσχυρὰ ἐξωσμένου χιτῶνος, διηκοντος μὲν μέχρι τῶν ποδῶν, ἀλλὰ μὴ ἐπικαλύπτοντος αὐτοῦ· τὸ δὲ στήθος καλύπτει εἰδὸς τι χιτῶνισκου χαλαρῶς περιβάλλοντος τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ μὴ φθάνοντος μέχρι τῆς ὀφύος. Αὐτὸς ἐν γενεῇ εἶνε ὁ συνηθέστατος τύπος τοῦ ἱματισμοῦ, ὃν βλέπομεν εἰς τὰ παναρχαῖα ταῦτα λείψανα καὶ δεῖτις πολὺ διαφέρει τοῦ κατόπιν ὑπὸ τοῦ Ἡρόδοτου δωρικοῦ ἀποκαλουμένου ἱματισμοῦ, ὃν διεδόθη ἡ ἰωνικὴ στολὴ. Κατὰ ποῖον τρόπον ὅμως συνέβη ἡ μεταβάσις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ταύτης στολῆς εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἀγνοῶ, φιλάτη μου, νὰ σοὶ εἴπω, διότι εἶμαι πάντῃ ἀδαῆς περὶ τὸ σπουδαιώτατον τοῦτο ἀρχαιολογικὸν θέμα. Ἀπορῶ μάλιστα πῶς κατώρθωσα νὰ σοὶ εἴπω καὶ αὐτὰ ἀκόμη τ' ἀνωτέρω ὀλίγα, ἄτινα καὶ μετ' ἄλλην τὴν ὀλιγότητάν των εἶνε τεραστῶς ὑπέρτερα τῶν χωλῶν γνώσεών μου. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ ἐνόησα ἦδη, ὅτι πρὶν ἐξακολοουθῆσαι μακρηγοροῦσα καὶ ἀναπτύσσουσα σοὶ τὴν περαιτέρω πορείαν τῶν Συρμῶν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἦτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Μηδικῶν πολέμων καὶ ἐφεξῆς, εἶνε ἀνάγκη νὰ σπεύσω εἰς ἐπικουρίαν τῆς ἀρχαιολογικῆς μου δεινότητος, παρέχουσα αὐτῇ μικρὰν ἀναμνησὴν καὶ ἐνθαρρύνουσα αὐτήν, ὅπως γενναίωτα προσέλθῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὸ προσφιλέες σοὶ τοῦτο θέμα εἰς τὸν προσεχῆ ἀριθμὸν τῆς „Κλειοῦς“. Ἐν τούτοις μὴ νομίσῃς ὅτι ἐν τῇ ἀσχολίᾳ μου περὶ τὰς ἰδιοτροπίας τῶν φιλαρέσκων ἡμῶν προμητῶρων ἐλησθήναι ἐντελῶς τὰ πρὸ ὀφθαλμῶν κείμενα καὶ περιεφρόνησα τὸν ἀσθητὴ καὶ ἐπισφαλῆ χαρακτῆρα τῶν τῶσον ἐνδιαφερόντων Σε σημερινῶν συρμῶν. Ἴσως ἔχῃς δίκαιον. Ἄλλ' ἀτυχῶς ἢ εὐτυχῶς τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἔχω πολλὰ νὰ Σε διδάξω ἢ μᾶλλον νὰ σοὶ ἀναγγείλω διὰ δύο λόγους λίαν σοβαροῦς, πρῶτον μὲν διότι κατὰ τὴν ἐ

ἐκκεμηῖ καὶ μετέωρα, ἀμφίβολον πάντοτε ὄφιν ἔχοντα καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ πολλῆς καὶ ἰδιαίτης μνείας καὶ ἐξετάσεως ἀξία, δευτέρον δὲ διότι κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ταύτας ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἀρμοδιώτερον εἶνε νὰ ἐπιμελώμεθα μᾶλλον τὴν ἀφθαρτον φυγὴν ἡμῶν παρὰ τὸ φθαρτὸν καὶ ἐν ἀμαρτίαις ζῶν τοῦτο σῶμα.

Ὁ ἐν τῇ παρατεθειμένῃ εἰκόνι παριστανόμενος χιτωνίσκος ἐξ ἐριούχου ὑφάσματος χρώματος φαιοῦ κλείεται πλαγίως διὰ σειρῶν, οἷας συνήθως φέρουσιν οἱ οὐσσάροι. Διὰ τοιούτων σειρῶν ἐπίσης κοσμεῖται τὸ στήθος, ἡ μέση καὶ αἱ χειρῖδες. Οἱ ἐκ πτυγίδους ὑφάσματος κόλποι ἔχουσιν ἔμβλημα ἐκ μεταξῆς.

Ἐν τούτοις, ὡς φαίνεται, μεγίστη προσπάθεια καταβάλλεται ὁσμῆραι εἰς τὴν μεταρρυθμίω τῶν πλίων. Ὅσας συνειδίζει νὰ ὑψόνῃ τὸν στολισμὸν τῆς κόμης του, προσπαθεῖ ἐν γένει νὰ ὑπερβῇ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τὸ κοινὸν μέτρον. Οὕτως ἰσχυρίζονται τοῦλάχιστον ἄνθρωποι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἀδυναμιῶν, τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ τῆς ματαιότητος τῆς ἀνθρωπίνης ἢ μᾶλλον τῆς γυναικείας καρδίας. Καὶ ὁμοίως ἀναγκάζεται τις σχεδὸν νὰ πιστεύσῃ εἰς αὐτοὺς βλέπων τὸ ὄψος τῶν γυναικείων πλίων, οἷσιν εἶνε ἀπὸ τοῦδε προφορισμένου διὰ τὴν ἑαρινὴν τοῦ ἔτους ὄραν. Ἀφ' οὗ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ πρότυπα τῶν τελευταίων χειμερινῶν πλίων διὰ τοῦ μεγέθους των προκαλοῦσι τὸν γέλωτα ἡμῶν, πόσῳ μᾶλλον γιγαντιαῖοι καὶ κιονοειδεῖς θὰ φαίνονται εἰς τὴν φωτεινὴν τοῦ ἔαρος λάμπην οἱ μέλλοντες πῖλοι, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου αὐτῶν, ὃν συνήθως ἀποκαλοῦσι γῦρον, θὰ ἦνε ἐπισσεωρευμένα παντοειδῆ λείψανα φονευθέντων πτηνῶν. Ἐλπίζω ὅτι ταῦτα δὲν θὰ ἦνε οἱ πρόδρομοι γυναικείας μανίας, μελλούσης νὰ γενικευθῇ καὶ ἔχουσας τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἐλατήρια, ἃ καὶ τὸ διὰ πολυκρότου πραξικοπήματα à la Madame Clovis Hugues. Ὅπως δὴποτε τὰ τοιαῦτα δὲν εἶνε πλέον ἀδύνατα καὶ ἀκατόρθωτα κατὰ τὴν τὸ πᾶν καθ' ἑκάστην ἀνατρέπουσαν καὶ μηδὲν σεβομένην ἐποχὴν ἡμῶν. Ἐν τούτοις ἴσως Σοὶ φανῶ, φιλάττη μου, πολλὸ ἀπισιόδοξος, ἀλλὰ τί νὰ κάμω, ἀφ' οὗ ἤκουσα πολλὰς περὶ τὰ συρμικὰ εἰδήμονας κυρίας, λεγούσας ὅτι τοιοῦτοι πῖλοι μετ' ἀνασπαταμένων πτερύγων διακρίνονται διὰ τὴν ἐλαφρότητα των, ἐν ᾧ ἄλλαι πάλιν ἰσχυρίζονται, ὅτι ὕψηλοι πῖλοι σημαίνουσιν ἐνίσχυσιν καὶ ἐνδυνάμωσιν τοῦ γένους μας, διότι εἶνε σχεδὸν τύσον ὕψηλοί, ὅσον καὶ οἱ ἀηδεῖς κυλινδρικοὶ πῖλοι τοῦ κομφενομένου ἀνδρικοῦ κόσμου. Ἀλλὰ καὶ ἂν τῷ ὄντι οὕτως εἶνε τὸ πρῶγμα, ἡμεῖς δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρήσωμεν αὐτοὺς ἀρμόζοντας

919

εἰς τὸ μικρότερον καὶ λεπτοφυέστερον γυναικίον πρόσωπον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁμοίως, ὅπως εἰς ὅλα τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ἐνταῦθα αἱ „φρόνιμοι“ γυναῖκες θὰ δυνηθῶσι νὰ εὑρωσι τὴν μέσρη ὁδόν. Εὐτυχῶς οἱ κλεισιμένοι πῖλοι ἔχουσι πολὺ μετριώτερον ὄψος, ἰδίᾳ δὲ οἱ ἐκ μέλανος τριχάπτου καὶ χρυσοχρόου ἐμβλήματος εἶνε λιαν ἀξιοσύστατοι. Οὕτω λοιπὸν τὸ εἶς παρῴφασμα τῶν ἐνδυνάμων σημειωθὲν ἤδη τριχάπτον ἐξ ἐρίου μέλλει νὰ παραστήσῃ σπουδαῖον πρόσωπον καὶ εἰς τοὺς ἑαρινοὺς πῖλους. Ἐν ᾧ τὸ κῆριον σῶμα αὐτῶν θὰ κατασκευάζηται καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τριχάπτου ἐριούχου, ἔμπροσθεν τοῦ μετώπου θὰ προεκτείνηται σιαχθῖον ἐξ ὀμαλοῦ βελούδου, πλαγίως δὲ θὰ ἦνε προσηρημένη ἀπλή κοσμήμβη ἐκ ται-

νίας. Σημειώσω ὁμοίως ὅτι οἱ τοιοῦτοι πῖλοι ἀρμόζουσι μόνον, ἔταν καὶ τὸ ἐνδύματα φέρουσι παρυφὴν ἐξ ὁμοίων τριχάπτων. Ἄλλως ἔχει τὸ πρῶγμα ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθέντας μέλανας πῖλους ἐκ τριχάπτων. Οὗτοι εἶνε κατάλληλοι εἰς πᾶν εἶδος ἡμιτισμοῦ, προτιμῶντες αἰεποτε συντηρητικὴν ἀποδοχὴν τοῦ καθεστῶτος, παρὰ ἄλογον καὶ ἐκπλαβῆ εἰς τὸ βαλάντιον τῶν φερουσῶν αὐτοὺς κυριῶν ἀντιπολίτευσιν. Αὐτὸ εἶνε τῷ ὄντι πολὺ εὐχάριστον. Ἐν τούτοις καὶ οὗτοι ἀσμένως ἀποδέχονται πάντα στολισμὸν, ἐν ᾧ περιπτώσει ἀποφασίσῃ τοῦτον ἡ κεφαλὴ, ἐφ' ἧς θὰ ἐνθρονισθῶσι, μάλιστα δὲ δεικνύουσιν ἐξειδικιασμένην ἀγάπην πρὸς μικρὰς ἀνθοδέσμας ἐξ ἴων, γαρυφάλλων κλπ.

Ὅς βλέπεις, φιλάττη μου, οἱ γινόμενοι ἐξοπλισμοὶ εἶνε τεράστιοι, αἱ μεταβολαὶ παμπληθεῖς, καίτοι εὐρισκόμεθα εἰς μεταβατικὴν ἐποχὴν. Ἐν τούτοις πάντα ταῦτα γίνονται, ὅπως ὅσον οἷόν τε γείνη ἀξιοπροσέτερα ἢ ὑποδοχὴ τοῦ ἐπὶ θύραις ἤδη ἔαρος, ὅπερ δὲν ἀμοιβάλλω ἔφρασκον ἤδη ἐκεῖ κάτω διὰ νὰ καταστῇ τὸ ὀραιότερον ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε εἰς τὸν βίον Σου ἀπῆλυσες.

Ἐρρωσα.

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΥ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ — κ. Π. Ο. εἰς Ρένιον. Εὐχαριστοῦμεν ἐκ τῶν προτέρων. — κ. κ. Σ. Μ. καὶ υἱοὺς εἰς Σέρρας. Πάντες ἐνεγράφησαν, φυλλάδια προαιεστάλησαν. — κ. Δ. εἰς Παρισίους. Διὰ προγενεστέρως ἐπιστολῆς μας ἀνηγγελάμεν τὴν παραλαβὴν τοῦ ἀντιτύπου ἐκείνου. Καὶ πάλιν Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐγενεῖς ἐνθαρρύνσεις Σας. — κ. Χ. Δ. Μ. εἰς Θεσσαλονίκην. Τοὺς νεωτέρους ἐνεγράψαμεν, τοῦ ἄλλου ἐγγέμετο ἀπέρριτος μνεία, καὶ ἐν τῷ παρόντι προτιθέται ὅτι ἐκ παραδρομῆς ἄλλοτε ἐλησμονήθη. — κ. Γ. Ρ. εἰς Μυτιλήνην. Ἀποστέλλονται διπλάσια τὸν ἀριθμὸν. Συμφωνοῦμεν καθ' ὅλα. — κ. Τ. Δ. Π. εἰς Κέρκυραν. Ἀπαντήσομεν ταχυδρομικῶς ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, τὰ φυλλάδια ἀπεστάλησαν πρὸς τοὺς ὑποδειχθέντας. Θερμὰς εὐχαριστίας. — κ. Γ. Δ. Α. εἰς Ἀρμαβῆν. Τοῦτο δὲν ἐξαορτάται ἐξ ἡμῶν, θὰ ληφθῆ ὁμοίως πρόνοια. — κ. Γ. Π. Μ. εἰς Σύρον. Ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ, εἶδετε ἐκτελεσθεῖσαν τὴν ἐπιθυμίαν Σας. Τὰ αἰτηθέντα καὶ ἀποσταλέντα ἐλάβετε ἴδη βέβαια. — κ. Α. Γ. Ζ. εἰς Μυτιλήνην. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή, ἀπαντῶμεν βραδύτερον. — κ. Γ. Ε. εἰς Κων/πολιν. Συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντιθέτον, εἰσπράττονται δηλ. πρὸ τῆς ἐνάρξεως.

— κ. Κ. Δ. εἰς . . . . . Ὀλόκληρον ἔπος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ καταχωρισθῆ. Ἄν ἐκδοθῆ εἰς ἰδιαίτερον τόμον, γίνεται τότε μνεία αὐτοῦ, ἢ πρέπουσα ἐνοεῖται. — κ. Σ. Κ. εἰς Ἀθήνας. Κατὰ τὸ σύστημα τῶν πλαγιῶν σπουδαστῶν. Τοιαῦτα ἀπλοποιεῖς χαρακτηρίζουσι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. — κ. Δ. Σ. εἰς Ἀθήνας. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως ἐκείνου ταράσσει τὰ νεῦρα, ἢ εὐνοίῃ δὲ συμπνευσίς μεταπέσει τοὺς περιέργους. Ἀλλως οὐδεὶς ὑπάρχει τρόπος νὰ χρησιμοποιηθῶσι λαμπραὶ σελίδες, ἃς δὲν ἰσχύει νὰ ρίψῃ εἰς τ' ὄναρμα οἰαδήποτε πρόσληψις. Τοῦτο δὲ ὀμολογήσωσιν οἱ ἐγκύψαντες σοβαρῶς εἰς τοιαύτας μελέτας καὶ ἄνευ προκαταλήψεων περὶ τοιούτων ζητημάτων κρίνοντες.